

2023. ŐSZ

OPERA

VALUSKA

EÖTVÖS PÉTER

VERDI: REQUIEM

NÁNÁSI HENRIK

**BENEDICT
CUMBERBATCH**

Balettrajongó

Jubileum

NEM CSAK EGY SZÁM

**PRÍMA DONNÁK
TOKODY ILONA
KOMLÓSI ILDIKÓ**

A JÖVŐ SZÍNRE LÉP.

AZ ÚJ BMW i5 M60.

A kép illusztráció. BMW i5 átlagfogyasztás: 15,9-20,6 kWh/100 km; CO₂-kibocsátás: 0 g/km.

BEKÖSZÖNTŐ

Tisztelt Opera- és Balettrajongók!

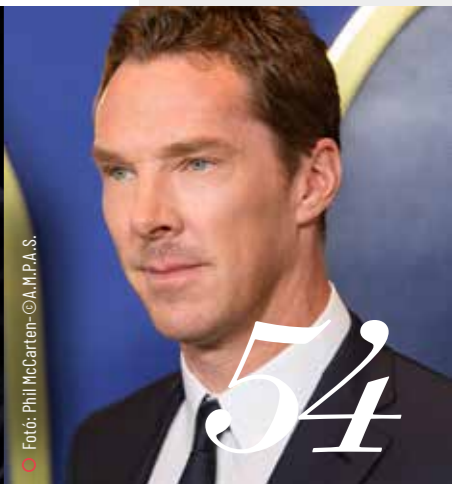

Lechner Ödön építész Ybl Miklós Operaházát királynóként tisztelte, és saját – Pártos Gyulával közös tervezésű, később Drechsler-palotaként ismertté vált – épületét udvarhölgyként emlegette, ami „lehet szebb, mint a királyné, de úgy kell, hogy a királyné királyné maradjon”. Gondolatait úgy zárta kőbe, hogy a két ház között egyfajta összjátékot alakított ki, ami a palota első emeletén a Nádas Ferenc indította táncos képzés, majd az Állami Balettintézet, és a 2002-es kiköltözésig itt működő Magyar Táncművészeti Főiskola révén gyűrűzött tovább.

A Drechsler-palota ma is őrzi a múltat, de helyet ad a jövőnek is: nyártól a Marriot Hotels luxusmárkához és a W Hotelshez tartozó szálloda, a W Budapest nyitotta meg kapuit a francia reneszánsz ihletésű, a londoni Bowler James Brindley, valamint a budapesti Bánáti + Hartvig belsőépítészek által restaurált és pazarul felújított falak közt. A 151 stílusos vendégszoba és lakosztály kialakítását a magyar főváros gazdag történelme inspirálta. Operai vonatkozás, hogy az új, ázsiai konyha ihlette étterem Igor Stravinsky *The Nightingale* (A csalogány) című operájáról kapta nevét, de a balett csillogó világa is megjelenik a belső terek rózsaszín árnyalataiban és a lenyűgöző világítástechnikában. A teljesen fekete Extreme WOW (elnöki) és a ragyogóan fehér WOW lakosztályok színehez *A hattyúk tava* című balett adta az ötletet, különleges faltapétaik pedig az Operaház nézőtere fölé boruló Lotz-secco alakjait idézik.

A földszinti – elsőként Reutter Nándor, később „a névadó”, Drechsler Béla híres vendéglős által működtetett – kávéházban egykor olyan művészek kortyolgatták feketéjüket, mint Goldmark Károly, Gustav Mahler, Giacomo Puccini vagy Krúdy Gyula. A W Budapest és a Magyar Állami Operaház kibontakozó együttműködésének hála ezek az idők újraéledhetnek. A tervek szerint budapesti fellépésük idején a szálloda lesz az otthona az opera- és balettelélet sztárjainak, és a hotel vendégei közül is bizonyára sokan ellátogatnak majd az OPERA előadásaira. A W Budapest étterme, bárja, valamint a W Lounge is fontos találkozóhely lehet, ahol a művészek, a helyiek és az utazók egyaránt jól érezhetik magukat a társasági élet pezsgő szellemiségében.

Igor Buercher
igazgató, W Budapest

OPERA

ERKEL

EIFFEL

BALETT

BALETTINTÉZET

ZENEKAR

KÓRUS

GYERMEKKAR

3	Tisztelt Opera- és Balettrajongók! <i>Igor Buercher beköszöntője</i>
6	Nem csakegy szám <i>Nem csak egy szám</i>
10	„Folyamatos tanulás, fejlődés, változás” <i>Rajna Martin-interjú</i>
14	Az eredetihez hűen, de a fiatal nézők világához alkalmazkodva <i>Toronykőy Attila nyilatkozott</i>
16	„Azonos korban élünk: irodalom, zene és közönség” <i>Eötvös Péter adott interjút</i>
20	„Mindentismerni kell” <i>Nánási Henrik-interjú</i>
22	A fiatal tehetségek nem mindennapi élete <i>Kamaraművészek</i>
26	Dívák ideje <i>Tokody Ilona, Komlósi Ildikó</i>
28	Karakteres jellemek <i>Kristine Opolais, Piotr Beczala</i>
30	Pezsgősdugó a levesben <i>Életmód: dr. Marton G. Zoltán</i>
34	Balett az első világháború idején <i>A fából faragott királyfi</i>
38	Nincsenek kőbe vésett szabályok <i>Divat: Schiffer Miklós</i>
42	Melis György 100 arca <i>Archív</i>

44	Egy mozgalmas évad zárása <i>Csillagóra</i>
46	Ki a király? <i>Idomeneo, Kréta királya</i>
48	Ellentétek összefonódása <i>A Pygmalion-hatás</i>
50	Növendékek, ha színre lépnek <i>KisCsipke, MNBI Vizgakoncert</i>
52	A tánc igazi csillagai <i>Pongor Ildikó 70, 7. Nagy Iván Nemzetközi Balettgála</i>
54	A művészet multiverzumában <i>Balettrajongó: Benedict Cumberbatch</i>

OPERA A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:	Ókovács Szilveszter főigazgató	HIRDETÉSFELVÉTEL:	marketing@opera.hu
SZERKESZTŐ:	Filip Viktória	ISSN 1789-4093	
KÉPSZERKESZTŐ:	Iványi Jozefa	Ingyenes kiadvány.	
ARCULAT:	Mátai és Végh Kreatív Műhely	LAPZÁRTA:	2023. AUGUSZTUS 31.
KORREKTOR:	Hajdú Livia		
NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:	Mátai és Végh Kreatív Műhely		

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | Ménes Márta | Papp Tímea | Pónyai Györgyi | Szabó Z. Levente | Szentgyörgyi Rita | Ur Máté
 FOTÓ: Berecz Valter | Marco Borggreve | Csibi Szilvia | Emmer László | Éder Vera | J.J. Henry Fair | Kummer János | Marton G. Zoltán magánarchívuma | Phil McCarten-©A.M.P.A.S. | Mezey Béla | Nagy Attila | Nánási Tamás | OPERA Archivuma és Emlékgyűjteménye | Rákossy Péter | Polina Viljün | Julia Wesely

Nem csak egy szám

Szerző: Filip Viktória

Az opera – a műfaj komplexitása miatt is – jó, ha többféle utat talál a közönséghez. Egy ilyen lehetőség a kiadványok sora, mellyel számos intézmény él. A Magyar Állami Operaház multimédia-világának egyik pillére az Opera Magazin, amely 50. lapszámához érkezett, és immár tizenegy éve szolgálja és tájékoztatja a műfaj rajongóit.

A budapesti dalszínház többször tett kísérletet önálló lap indítására az elmúlt 140 évad során. Az 1946-ban Oláh Gusztáv kezdeményezte saját újság sajnós csak pár lapszámot élt meg, a 2007-től 2010-ig kiadott *Operamagazin* pedig az OPERA és egy másik orgánus közös, fizetett kiadványa volt. 1991-2008 között ugyan az *Operaélet* folyóirat főtémája volt az opera világa, illetve az 1958-tól 2018 decemberéig működő *Muzsika* című komolyzenei folyóirat is közölt cikkeket a témában, de ezek nem tartoztak az OPERA saját nyomtatványai közé, és a közönség továbbra is csak bizonyos összegért juthatott hozzájuk.

A kérdésben a 2011-es év jelentett fordulópontot. Az akkor kormánybiztosnak kinevezett, ma már a harmadik főigazgatói ciklusát vivő Ókovács Szilveszter DLA a fejlesztési irányok, ezen belül a kommunikációs feladatok között ekkor fogalmazta meg egy márkamagazin életre hívásának szükségességét. Az *Opera*

Magazin ingyenes lapként 2012 szeptemberében jelent meg először a rajongók informálására, a partnerek, támogatók számára exkluzív felületként, nivós, mély kulturális kiadvány ambíciójával, és az utóbbi tizenegy évben sikerült stabil márkamagazinná kinőnie magát. De vajon minden kitűzött cél megvalósult? „A célt elértük, de az idők szele mindig arrébb fújja a céltáblát, és lőszerből is hol több van, hol kevesebb – mondja a főigazgató. – Nem tömeglapra irányult a szándék, hanem igényes, olvasmányos, képekkel gazdagon illusztrált, mégis szakmai kiadványra, amelybe a támogatók is megfelelő minőségű anyagokkal kapcsolódhatnak.”

A kiadványkonceptiót dr. Turkovics Monika dolgozta ki a vezetéssel egyeztetve, majd

Az úrhatnám polgár, 2021 | Fotó: Kummer János

A Szilv szeszon évados sajtótájékoztatója, 2022 | Fotó: Nagy Áttila

2019-ben Heimberger Zsolt frissítette fel azt. Az arculat a Máta és Végh Kreatív Műhely nevéhez fűződik, akik a megújítás során ügyeltek arra, hogy megőrizzék a kapcsolatot az előző layouttal. A borítón a legnevesebb hazai és külföldi operaénekesek, balettművészek, rendezők és zeneszerzők szerepeltek szólonban, duóban vagy trióban. Rendhagyó címlabdól sem volt hiány: Ildebrando D'Arcangelo és Alekszandr Antonenko dupla borítója, az auditórium felújított csillárját ábrázoló vagy a jubileumi számot jelölő megoldás tartozik ebbe a sorba. Az újságnak eddig két főszerkesztője, két szerkesztője és egy társszerkesztője, valamint egy képszerkesztője volt, a csaknem 3500 oldalon megjelent mintegy 1000 cikket 66 szakújságíró jegyzi. A képanyag összeállítását az OPERA fotósai is segítik, a címlapok nagy része Emmer László munkáját dicsérik. Hűségese Olvasóink jól tudják, a művészekkel készült interjúk mellett a premierek rendezői koncepciójáról éppúgy jelentek meg cikkek, mint a háttérakról, az Eiffel Műhelyház kialakításáról vagy az Operaház felújításáról. Kalandoztunk a gasztronómia világában, bemutattunk külföldi operaházakat, zenei szakembereket faggattunk az opera műfajának népszerűsítéséről, egyéni élményekről, és arról, hogyan érdemes operát játszani. Fáradhatatlanul keressük az igazi opera- és balettrajongókat, valamint a stílus kérdéseiben való eligazodáshoz is igyekszünk segítséget adni. Az intézmény partnereiről több cikk is készült, bemutatva az együttműködések és az azokban rejlő lehetőségeket.

A lap számos nehéz időszakot élt túl az utóbbi tizenegy évben, még a koronavírus-járvány után, a jelenleg zajló energiaválságban is működik. Ókovács Szilveszter fontosnak tartja a magazin megjelentetését a legnehezebb körülmények között is, mert „a magyar kulturális újságírás csak azért nincs a mélypontján, mert láthatóan még mindig új szinteket »hódít

„Folyamatos tanulás, fejlődés, változás”

Szerző: Szentgyörgyi Rita

2020-ban az Eiffel Műhelyház Kodály Zoltán parkjában rendezett *Parkfoglaló gálával* debütált a Magyar Állami Operaházban a hazai fiatal karmester-generáció egyik legkiemelkedőbb művésze. Az idei évadtól *első karmesterként* erősíti az OPERA társulatát a 27 esztendőes Rajna Martin. A Junior Prima díjas dirigens jelenleg a Deutscher Musikrat Forum Dirigieren ösztöndíjasa.

Fotó: Kummer János

Milyen szakmai, művészi kihívásnak tekinti az OPERA megbízását?

Az első karmesterség kiemelt jelenléttel jár a Magyar Állami Operaházban. A többi dirigenshez képest emelt előadásszám, az együttes munkájának figyelemmel kísérése, véleményezése tartozik a teendőim közé, de nem rendelkezem döntési joggal, és nem szerepelek az igazgatói hierarchiában. Egyfelől óriási megtiszteltetés és öröm, másfelől a boldogságon túl – mint a Győri Filharmonikus Zenekar vezető karmesteri felkérésénél is – a feladat súlya tárult elém, azzal kezdtem el foglalkozni, hogy hogyan tudom a maximumot kihozni a rám bízott feladatból.

Milyen előadások várják a következő évadban?

Megfontolt előrehaladást kíván meg tőlem ez a pozíció, ezért kifejezetten kértem

Ókovács Szilveszter főigazgatót, hogy az általam vezényelt repertoárt együtt dolgozzuk ki. A margitszigeti *Attila* után Rossini *Olasz nő Algírban* című operáját dirigálom, tavalyról folytatom A *denevér*-sorozatot, A *sevillai borbélyt* az évad végén fogom vezényelni, és lesz egy *Don Giovanni*-bemutatóm is. Bár engem kerestek meg és kértek fel első karmesternek, nagy öröm és biztonság számomra, hogy az OPERA repertoárjának zászlóshajóit olyan kiváló kollégák is vezénylik, mint Halász Péter első vendégkarmester vagy az általam nagyrabecsült és tisztelt Kovács János.

Mennyire ismeri az OPERA Zenekart? Milyen új látásmódot, szempontokat vinne az együttes életébe?

A sajtó előhozta, hogy Mahler volt utóljára hasonlító korú velem, amikor vezetőnek került a

budapesti Operaházba. Rajongva tisztetem, szeretem Mahler művészetét, és zavarba ejt ezzel a korszakos zsenivel való párhuzamba állítás. De ha már felvetődött a neve, elkezdtem olvasgatni a levelezését, és ráleltem arra a levélre, amit az OPERA társulatának írt kinevezésekor. Egy részletet idéznék: „Mindenek előtt ne várjanak tőlem sem ígéreteket, sem intézkedéseket. Programot sem fogok felállítani Önöknek. Ha egy valamit megígérhetek, az az, hogy jó példával igyekszem eljárni Önöknek a cselekvés örömeiben, és a szándék őszinteségében!” Ennél többet én sem mondhatok: a szakmai alázatomat és az ügy iránti szeretetemet adom.

Annak idején a Don Pasquale operaházi előadásának hatására fordult a zongorázástól a karmesterség és az opera felé, amit elődje, Kesselyák Gergely vezényelt. Mi hozta meg akkor ezt a fordulatot?

Akkoriban a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolába jártam, állandó belépőnk volt az állóhelyekre az OPERÁ-ba. Amikor

csak tehattük, mindig ott voltunk a repertoár-előadásokon, így sok operát ismertem meg már akkoriban, a Don Pasquale volt az első. Kesselyák Gergelyt azonban nem csupán dirigálni láttam: tizenöt éves koromban elkezdett vezényelni tanítani engem, meg-hozza a Hajós utcai üzemházban, az ötödik emeleten. Ő volt az, aki először mondta nekem: „Lesz belőled karmester!” Mindig hálás leszek neki ezért, és az új élethelyzet sem változtat semmit a jó kapcsolatunkon. Gergő a magyar operaélet megkerülhetetlen művésze, és az is marad.

Mikortól köteleződött el véglegesen a műfaj mellett?

A Wagner iránti szeretetem tizenhat évesen kezdődött, szép lassan jött utána a repertoár többi része. Konzisként a szabadidőm jelentős részét azzal töltöttem, hogy ifjú énekesekkel dolgoztam, áriákat, dalokat tanultunk be, még szerepeken is dolgoztam egyesekkel. Elkezdtem foglalkozni az énekesi kultúrával, koncerteken zongoráztam kísérőként. Kényes pillanat, amikor a sokáig távolinak hitt szerelem a közelbe kerül, hiszen nagyfokú bizalomra vall egy színház vezetői részéről, ha oda mernek állítani egy fiatal az énekkar, az énekes gárda, és a zenekar elé: Silló István zeneigazgató szavazott először bizalmat nekem a Győri Nemzeti Színházban.

A Győri Filharmonikus Zenekarnál asszisztens karmesterből lett két évvel ezelőtt vezető karmester. Sikerre vitte többek között Balogh Máté szimfóniájának ősbemutatóját és Bartók A kékszakállú herceg várát. Fejlődés szempontjából mit jelentett Győr?

Folyamatos tanulás, fejlődés, változás az életem. A Filharmonikusoknál alapvetően munkamódszert, hatékonyságot igyekeztem tanulni. Nagyon sokat kaptam a zenekartól mély szakmai dolgokról, hangzásról, együttjá-

© Eiffel Parkfoglaló, 2020 | Fotó: Nagy Áttila

tékről...stb. Nem szakad meg az együttműködésünk, az operai munkám továbbra is összeegyeztethető a győri elfoglaltságaimmal, és remekül kiegészítik egymást. Ritka ajándék az élettől, hogy két ilyen fantasztikus intézményben egyszerre művelhetem a szimfonikus és az operarepertoárt. Kivételezett helyzet.

Weimari tanulmányait követően a nemzetközi karrierjét leginkább német nyelvterületen tervezi?

Szoros a kötődésem a német nyelvhez, kultúrához. Volt már több németországi bemutatkozásom, ősszel a Düsseldorf-i, majd a Nürnbergi Szimfonikus Zenekart fogom vezényelni, de megyek máshova is, például a Ljubljana-i Rádiózenekarral is dolgozom tavasszal. Emellett karmesterasszisztensként is vannak feladataim, hiszen nemcsak közhelyként emlegetem a tanulást: ősz-

szel a bécsi Staatsoperben Franz Welser-Möst asszisztense leszek az új *Turandot*-produkcióban. Fantasztikus lesz betekintést nyerni a világ egyik elsőszámú operaházának működésébe. Asszisztensi feladataim közül még kiemelném, hogy idén nyáron dolgozhattam először korrepetitorként és asszisztensként a Budapesti Wagner-napokon Fischer Ádámmal, ezt jövőre folytatni fogom. Életre szóló élmény volt, és nélkülözhetetlen tapasztalat.

Szabadidejében mivel foglalkozik szívesen?

Nagyon szeretek úszni, mert felfrissít, és sajnos a vezénylés miatt olykor hátfájdalmaim vannak, úgyhogy szükségem is van rá. Olvasni is jó, de bizonyos próbafolyamatok alatt nehezen tudok koncentrálni könyvekre. A karmesterség magányos szakma, a felkészülés során a legtöbb időt egyedül töltjük, ezért, amikor van egy picit szabadidőm, társaságba megyek.

Végül Harangi Mária rendező, játékmester kérdését szeretném tolmácsolni az előző lapszámból: „Ha utazhatnál az időben, s lenne három lehetőség, mikorra, hova utaznál vissza, kivel szeretnél találkozni és mit kérdeznél tőle?” Meghallgatnám az első bayreuth-i *Ringet*, és talán körbenéznék az Osztrák-Magyar Monarchiában az 1900-as évek legelején. Richard Strauss-szal jó lenne sakkozni, és lehet, hogy feltennék néhány kérdést az *Elektrával* kapcsolatban. ○

© Szöktetés a szerájból - premier, 2022 | Fotó: Rákossy Péter

Herend

HEREND PORCELÁN TRADÍCIÓ-INNOVÁCIÓ

Herend Viktória
H-8440 Kossuth Lajos utca 135.
Tel.: +3688 523 223

Budapest Porcelán Palota
H-1051 József nádor tér 10-11.
Tel.: +3620 241 5736

Budapest Belvedere
H-1061 Andrásy út 16.
Tel.: +361 374 0006

Budapest Hadik
H-1014 Szentháromság utca 5.
Tel.: +361 225 1051

Az eredetihez hűen, de a fiatal nézők világához alkalmazkodva

Szerző: Papp Tímea

A csengőt szeptembertől a nyilvános premier előtt a Lázár Ervin Program és az MVM Pikoló Program résztvevői láthatják. A Donizetti-vígopera rendezője, Toronykő Attila jól ismeri az ifjúsági közönséget, pontosan tudja, mire érdemes fókuszálni ahhoz, hogy az előadás felkeltse a fiatalok érdeklődését a műfaj iránt.

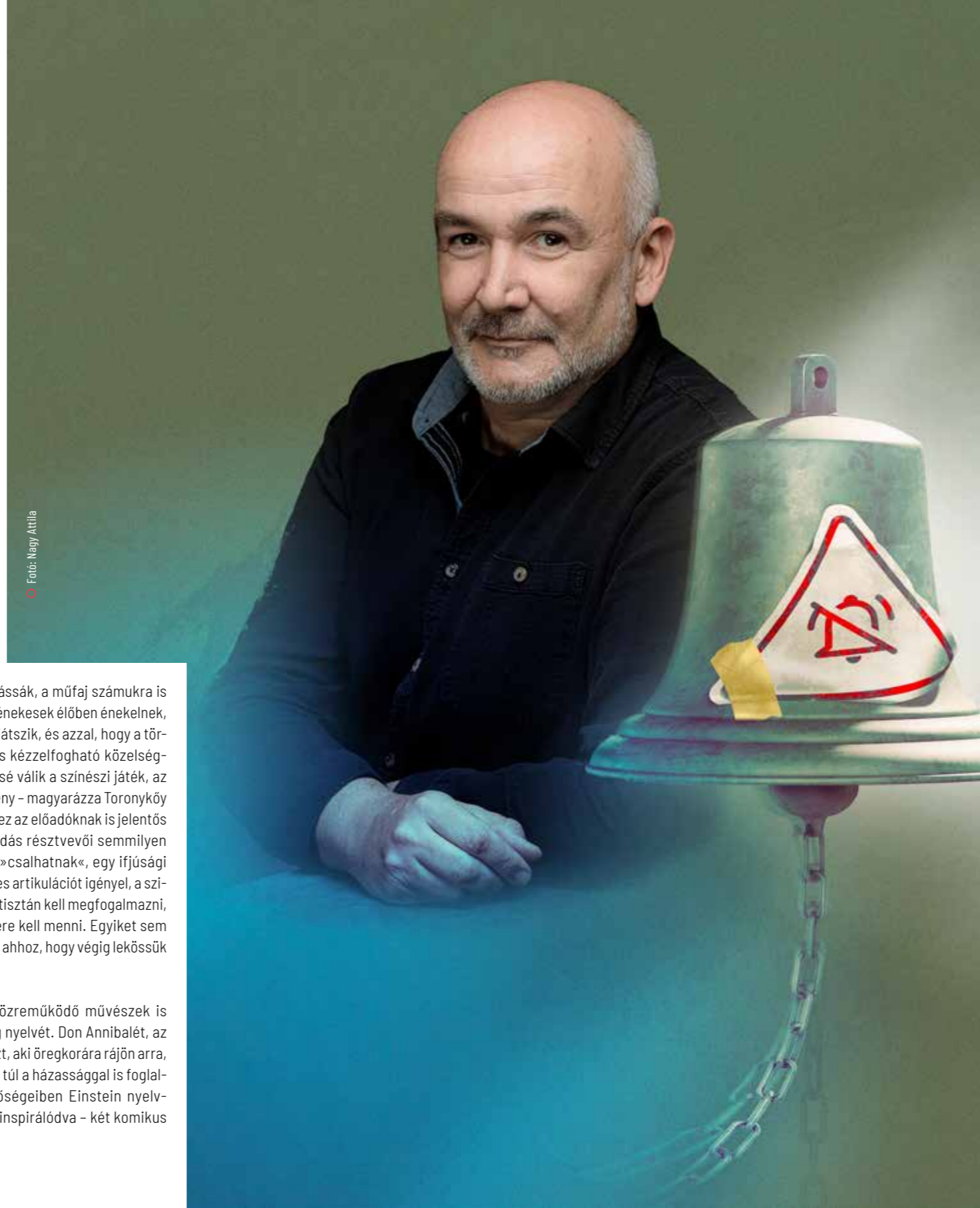
A csengő nem kis kihívás elé állította a rendezőt: idén tavasszal ő adaptálta a Bánffy terembe a 2016-os, az Andrássy úti Sfinx-teraszra készült rendezést, őszre pedig egy vadonatúj, kifejezetten ifjúsági közönségnek szóló verziót készít Donizetti vígoperájából. A tavaszi felújítás alkalmából, mint mondja, az eredeti szabadtéri előadás már átment több scenikai változáson, ami a koncepcióra is hatással volt, a szeptemberi premier miatt viszont teljesen új szemlélettel közelít a műhöz.

„A gyerek- és ifjúsági előadásoknál mindig töreksem arra, hogy ne csupán szellemi, de fizikai értelemben is közel kerüljön a nézőkhöz az opera, ami azt jelenti, hogy az énekesek többször lejönnek a színpadról, a közönség közé. A zenekari árok ötméteres mélysége ebben az életkorban különösen soknak számít, nem egyszerűen elválasztja, hanem távol tartja őket az operától. Fontosnak tartom,

hogy a gyerekek lássák, a műfaj számukra is elérhető, hogy az énekesek élőben énekelnek, a zenekar élőben játszik, és azzal, hogy a történet számukra is kézzelfogható közelségben zajlik, hitelessé válik a színészi játék, az énekesi teljesítmény – magyarázza Toronykő Attila, hozzátéve, ez az előadóknak is jelentős feladat. – Az előadás résztvevői semmilyen tekintetben nem »csalhatnak«, egy ifjúsági produkció tökéletes artikulációt igényel, a szituációkat nagyon tisztán kell megfogalmazni, és a szerep mélyére kell menni. Egyiket sem lehet megspórolni ahhoz, hogy végig lekössük a fiatal nézőket.”

Az előadásban közreműködő művészek is jól értik az ifjúság nyelvét. Don Annibalét, az idős gyógyszerészt, aki öregkorára rájön arra, hogy a szakmáján túl a házassággal is foglalkozni kell – külsőségeiben Einstein nyelvnyújtós fotójából inspirálódva – két komikus

Fotó: Nagy Attila

vénával megáldott művész, Szvétek László és Kiss András alakítják, az ifjú feleség szerepében Megyimórecz Ildikó, Kapi Zsuzsanna és Rácz Rita debütálnak a produkcióban. Fülep Máté és Geiger Lajos Enricóként, az áprilisi felújítás óta már rutinosan csábít és keveri a kártyát, az anyós karakterében Megyesi Schwartz Lúcia és Farkasréti Mária, míg a szolga Spiridione szerepében Kiss Tivadar és Ninh Duc Hoang Long képviseli a humort.

Az ifjúsági előadások esetében különösen fontos, teszi hozzá Toronykő Attila, hogy a színpadon a gyerekek számára ismerős miliőt teremtsenek. Donizetti vígoperája egy gyógyszerárban játszódik, de nincsenek a műben olyan konkrétumok, amelyek a 19. század elejéhez kötnék a cselekményt. A bemutató idején ez kortárs darabnak számított, ezért a 21. században is felfogható mai történetként, világítja meg a rendező a koncepciót. Ezért a díszlet egy hatalmas méretű pirula lesz, a kellekek közé gyógyszereszközöket csempésznek be, és természetesen megjelennek az elmúlt évekre oly jellemző maszkok is. Ezek a vígopera műfaji követelményei miatt eltűnővé válnak látványelemmé. A Donizetti-opera egyik legismertebb hadaró jelenetében 84 fajta gyógyszeralapanyagot sorol fel a szerző, ezeket Blum Tamás remek magyar fordításában ismerhetik meg a fiatal nézők. Ezen elemek vetített feliratok formájában fognak megjelenni, és összevisszaságukkal egy fergeteges finálé kialakulását segítik elő.

„Felgyorsult a közlés, a videoklipek, a TikTok pörgésében sokkal gyorsabban és sokkal több információ érkezik, a gyerekek pedig ehhez a ritmushoz vannak hozzászokva. Ha az a cél, hogy megnyerjük őket az operának, alkalmazkodnunk kell ehhez a világhoz. Ez nem azt jelenti, hogy beavatkozunk a partitúrába, a tempók természetesen maradnak. Vizuálisan szeretnénk jelen idejűek lenni – akár azzal is, hogy az operaénekesek a legfrissebb utcai divatot viselik –, és olyan helyzeteket hoznak létre, ami leköti a fiatalokat.”

„Azonos korban élünk: irodalom, zene és közönsége”

Szerző: Ur Máté

Decemberben, az Eiffel Műhelyházban kerül sor Eötvös Péter *Valuska* című, első *magyar nyelven íródott operájának* ősbemutatójára. A zeneszerzővel a készülő darab kapcsán többek között a társadalmi-történelmi fejlődés ellenére visszaköszönő azonosságokról beszélgettünk.

Ez a tizenharmadik operája, de most először ír magyar nyelven. Mi ennek az oka?

Húsz év alatt tizenkét operát komponáltam különböző nyelveken, attól függően, hogy melyik kultúrában játszódik a történet. A *Harakiri* Japánban, a *Három nővér* orosz, a *Le Balcon* Franciaországban, az *As I Crossed a Bridge of Dreams*, a *Lady Sarashina*, az *Angels in America*, a *Love and Other Demons* és a *Sleepless* angol szövegre készült. A *Senza sangue* olaszra, a *Lilith* és az *Aranyárpány* pedig németre íródott. Látható, hogy a kultúrák különbözősége, esetenként idegensége, a nyelvek zenéje ihletett. A Magyar Állami Operaháztól öt évvel ezelőtt kaptam a megtisztelő felkérést az első magyar nyelvű operám megírására. A magyar nyelv otthonos számomra, zenéje természetes, így sokkal kevésbé tudok függetlenedni tőle.

A Valuska alaptémája Krasznahorkai László *Az ellenállás melankóliája* című regénye, amelyből korábban Tarr Béla rendezett filmet. Miért ezt a művet választotta?

Már a megrendeléskor alapvető volt, hogy a magyar kortárs irodalomban keressünk témát. A librettistáimmal, Keszthelyi Kingával és Mezei Marival közösen végül Krasznahorkai művét választottuk nagyon jellegzetes nyelvezete és szokatlan, kortalanul aktuális története miatt.

A komponálás során csak a szöveghélményre támaszkodott, vagy a filmadaptációt is felhasználta?

Mi más úton indultunk el, mint Tarr Béla, mivel a filmnek teljesen más eszközei vannak, mint amivel az opera egy színpadon dolgozik. Tarr Béla filmjében a tömeg veszélyességét a csend tudta kifejezni filmes eszközként, az opera viszont a hangzó képpel hozza létre a veszélyérzetet. A mi történetünk az angyali lelkű Valuska, mint egyén és a romboló tömeg erős kontrasztjára épül. Kihagytunk egyes

szereplőket és megerősítettünk számunkra érdekesebb karaktereket, mint például Tünde nénit, aki az operában polgármesterként manipulálja a romboló tömeget, egyéni céljai elérésére. Amikor elkezdtem a *Valuska* koncepcióján gondolkodni, rájöttem, hogy az alapkérdésem kevésbé zenei, mint inkább „balázsbelái”: „kint-e vagy bent?” Akkor eldőlt, hogy a történet társadalmi ereje miatt nekem külső helyszín kell, a korra jellemző magyar helyszín, ami a komponálás idejében foglalkoztat. A lírai részeknél úgy éreztem, szerencsésen elkerültem és kikerültem Balázs Béla balladaszerű szóhasználatának ismétléseit.

Groteszk opera vagy tragikomédia zenével a darab műfaji behatárolása. Hogyan jellemezné a zenei anyagot?

Elég korán sikerült a *Valuska* operai kategóriájának meghatározása: a *tragikomédia zenével* pontosan kifejezi azt, hogy drámai, sorsszerű jelenetek sorozatában fogjuk látni Valuskának és anyjának, Pflaumnének tragikus történetét. Ez inkább színházi műfaj, szöveggel, zajjal, ritmussal, zene ott, ahol kell – mondaná Mozart. A *groteszk* mindig az arányok jelentős eltolódását jelzi, hogy semmi sem akkora, hogy semmi sem az, ami; ez jellemzi jelenlegi korunkat is. Az arányok megváltoztatásában segít a zenekar szokatlan összeállítása, amely a fúvósokat tükörszimmetrikusan az árok két szélére helyezi és csak középen ad helyet a lírai hangzású vonósoknak. Bal és jobb oldalon két tuba uralja a hangzásképet, a basszusklarinét pedig *Valuska* kísérőjeként az egész darabban önálló szerepet kap.

○ Vértelenül - Senza sangue - premier, 2018 | Fotó: Csíbi Szilvia

Az, hogy a librettó magyar nyelvű, mennyire befolyásolta az opera zenei világát?

A kérdés inkább az, hogyan lehet egy író egyéni, sajátos szövegét zenévé átalakítani. Egyrészt színházi eszközökkel a rövid szótagú szavak kihasználásával. A tizenhatodos szaggatott szótagok alkalmasak voltak a mulatságos vonatjelenet kattogását és az állandó tempóváltást létrehozni, másrészt pedig zenei eszközökkel, hiszen a hosszú magánhangzóknál a zeneszerző szabadon dönthet az idő beosztásáról, lassításról, a fókusz eltolásáról. Kedvenc monológom ebben az operában Valuska monológja. A kitömött bálna szemét kezében tartva Hamletként beszél hozzá és a kozmosz teljességét látja benne. A librettisták az első, 1989-es regényt dolgozták fel. Meglepett, hogy a harminc évvel ezelőtt felállított tézisek mára általánossá váltak, a mai történésekkel szinte azonosak.

Fel lehet tenni a kérdést, vajon honnan tudta az író három évtizede, hogy ilyen irányba halad majd a világ. Szomorú szimbólumként éltem meg, hogy a mellettünk zajló háború első napjaiban, 2022 márciusában az agresszor egyik első ténykedése az volt, hogy egy színházat felrobbantson Mariupolban a benne lévő 800 menekülttel együtt. A kórházak, szülőotthonok elpusztítása csak ezután jött....

Az életművét tekintve hová helyezné ezt az alkotást?

Minden operámmal a jelen kor közönségéhez szólok, nem aktualizálom a történeteket, hanem a társadalmi-történelmi fejlődés ellenére visszaköszönő azonosságokat próbálom láttatni. Kortárs irodalmat használok fel, függetlenül a kulturális különbségektől. Azonos korban élünk: irodalom, zene és közönsége. ○

könyv- támasz

A LIBRI MAGAZIN ÚJ PODCASTSOROZATA

Kiolvastad már az internetet?
*Akkor jöjjenek most
a könyvek!*

librimagazin.hu/podcastek

Elérhető a Spotify-on és a nagyobb streaming szolgáltatók felületein.

Libri
Könyvesboltok

○ Fotó: J. Henry Fair

„Mindent
ismerni kell”

Szerző: Jászay Tamás

Világjáró karmesterünk, Nánási Henrik újra az Ybl-palota színpadán: Verdi *Requiem*jét két ízben vezényli. Vonzásokról és választásokról, karmesteri krédóról meg százalékszámításról is beszélgettünk.

Nánási Henrik sűrű karrierjének talán legismertebb etaja a berlini Komische Oper főzeneigazgatói pozíciójában eltöltött öt év volt. 2017 óta szabadúszó karmester, akinek a nap-tárja jó előre tele van. Vajon hogyan válogat a felkérések között? „Ez többletényezős folyamat, de olykor akár egyetlen szempont is dönthet. Vonzó lehet egy darab, egy zenekar, vagy egy énekes, akivel szoros munkakapcsolatom alakult ki. Ha közeli a viszony, természetes, hogy a válasz igen. Sok más összetevő is dönt, a magánélettől egészen addig, hogy mennyi szünetnek kell eltelnie két felkészülés, illetve fellépés között.”

Huszonöt éve tartó pályája során sosem zárta magát egyetlen műfajba vagy stílusba: „Fontos az egyensúly: egy karmesternek otthonosan kell mozognia a szimfonikus repertoárban éppúgy, mint az operák között. Ez nem jelent megalkuvást a minőséget illetően. Thomas Mann mondja, hogy egy művész akkor tudja eldönteni, hogy mit dob el magától, ha tisztában van a teljes kínálattal. Ez minden fiatal művész számára kulcsmondat kellene, hogy legyen.”

Több interjúban beszélt arról, hogy az első és fő szerelem az opera. És hol a helye a szimfonikus koncerteknek az életében? „A felkészülésben semmi különbség nincs: a karmester nem mehet úgy próbára, hogy nem tudja, mit akar. Az energiák viszont teljesen mások, és máshogy is kell beosztani őket. Egy operaelőadás hat-nyolchetes próbaidőszakát nem lehet egyforma intenzitással végigcsinálni, ott lassan, rétegről rétegre épül fel valami. A koncert egészen más: néhány nap alatt kell

ugyanoda feljutni, de rögtön a lényegre térve, mivel kevés idő van kísérletezni. Tegyük fel, hogy az ember százötven százalékot tesz minden munkába. A végeredményt illetően egy operánál jó esetben megvalósul ebből nyolcvan százalék, mivel olyan sok komponensből áll az előadás. Megfelelő csillagállás esetén egy szimfonikus koncerten viszont ez felugorhat akár kétszáz százalékra is.”

Verdi *Requiem*jét vezényelte már korábban is. Milyen az újbóli találkozás a művel? „Egyfelől könnyebbé ad, ha ismeri az ember a darabot. Másfelől mindig a nulláról kell kezdeni... Számptalan partitúrámat évekkel később újra elővettem, és meglepődve álltam saját egykori interpretációm előtt. Nem azért, mert rossz lett volna, hanem mert változom, a világ is, és másképp érzek és tapasztalok dolgokat.”

Hogyan szabad hozzányúlni egy olyan, komoly előadási hagyománnyal rendelkező műhöz, mint Verdi remeke? „A komponistának a saját darabja olyan, mint a gyereke. Fontos a zeneszerző szándékaihoz ragaszkodni, de nem szabad elfelejteni, hogy ma más a közönség, mint annak idején. Azt az intimitást, érzékenységet, azt a szenvedélyt kell átadni, amit Verdi a saját hallgatóságának szánt, de úgy, hogy a mai közönségre is ugyanolyan intenzitással hasson.”

Nánási Henrik Budapesten két estén vezényli a *Requiem*et. Az OPERA Zenekarával tavaly már dolgozott az *Ybl Miklós 208* koncerten: „Rendkívül muzikális, flexibilis, a szó legjobb értelmében véve rutinos csapat. Pontosan tudják, hogy mit csinálnak, nagyon gyorsan reagálnak, jól értik, hogy mit akarok.” És vajon más érzés az Operaházban vezényelni, mint a MET-ben vagy a Scalában? „Hogyne volna más! Magyar vagyok, ide kötnek a gyerekkori emlékeim, az itt látott bérleti előadások. A felújított épület pedig különösen csodálatos, izgalmas helyszín. Az egészen rövid válaszom: igen!” ○

A fiatal tehetségek nem mindennapi élete

Szerző: Braun Anna

○ Solymosi Tamás, Ókovács Szilveszter és Pollák Julianna Éva | Fotó: Nagy Attila

Különleges életet élnek az operaházi gyermekkórus tagjai és a balettnövendékek, hiszen egész kiskoruktól kezdve már két helyen is maximális erőbedobással teljesítenek, miközben nem felejtenek el gyerekek maradni. *Tavaly díjazták először* az évadzáró Csillagóra gálán a legkiemelkedőbb fiatal operaházi művészeket, így őket, és az idei kamaraművészeket kérdezte az Opera Magazin.

„Egy pillanatra sem volt kérdés számomra, hogy a balettet nem fogom félvállról venni, és ezt nagyon komolyan gondolom” – mondta el a kamaraművészi elismerést 2022-ben első között elnyerő Porkoláb Cecília. Őt édesanyja íratta be balettozni a Mozdulatcsiszoló Táncműhelybe, Garbaisz Gyöngyihez, tőle pedig egyenes út vezetett a Magyar Nemzeti Balettintézetbe. Az elismerés egyszerre szólt a nemzetközi versenyeken nyújtott teljesítménynek, a szólószerepekben való helyállásnak és a mindennapos szorgalmas munkának: „Egyáltalán nem számítottam a díjra, meglepetésként ért, hogy növendékek is megkaphatják. Néhány napba beletelt, mire elért a tudatomig, hogy ez velem történik meg. Mindez hatalmas lendületet adott a nyárra, hogy még keményebben dolgozzak és a következő években a legjobb formámat nyújtsam.”

Cecília kedvencei a nyári kurzusok, amelyeket a Magyar Nemzeti Balett művészei tartanak a növendékeknek, de egy sérülés miatt sajnos idén ezt ki kellett hagynia. Ami átsegítette ezen a nehezebb időszakon az az, hogy rengeteg feladat találta meg az előző évadban: „Ajándék volt, hogy táncolhattam Nikia monológját *A bajadérból*, ami nagy álmom volt, de nem gondoltam, hogy megtanulhatom. Amikor a mesternőm felvette, hogy ezzel készítene fel a veszprémi versenyre, boldogan mondtam igent.”

A fiatal balerinát a közönség is láthatta fehérhattyúként a *KisHattyúk tava* előadásban, gyerekszereplőként a *diótörő*-sorozatban, de számos nemzetközi versenyen is bizonyította már tehetségét és szorgalmát. Ha pedig vágyai teljesülnek, a Magyar Nemzeti

Balett tagjaként követhetjük majd pályáját a jövőben.

Tavaly első ízben részesült kamaraművészi elismerésben az Opera Gyermekkarának egy ifjú tagja is, Abebe-Ayele Rafael. Rafael nemcsak opera-előadások rendszeres karszereplője, de a *Ments meg, Uram!*, a *János vitéz* és a *makrancos királylány* című produkciókban szólólistaként is nagy sikerrel szerepelt. Rafael zenei tehetsége korán megmutatkozott, magától tanult meg zongorázni, majd rögtön elkezdett hegedülni és a szolfézzsal is foglalkozni. „Év közben szólt a hegedűtanárom, hogy ismeri ezt a kórust, érdemes lenne jelentkezni, és azonnal fel is vettek a gyermekkarba. Később az OPERÁ-ban egyre több szerepet kaptam, egyre izgalmasabb feladataim voltak.”

Rafael életéből a hegedű időközben kikopott, de megmaradt a zongora és az ének – az iskolai feladatok mellett. Bár fél évet magántanulónaként végzett, visszatért az iskolapadba. „Nehéz iskolába is járni, pláne a bemutató

előtti időszakban, amikor próbahét van, de megéri. Az Operaházban nagyon jó a közösség, fantasztikus a hangulat. Azt hiszem, a művészek egymás között nagyon segítőkészek, nyílt szívűek, figyelmesek, ezért is választották ezt az utat. Aki nem ilyen, ne lépjen erre a pályára!”

A fiatal zenész számára természetes, hogy egyszerre két dologra fókuszál teljes gőzzel, de közben van ideje a barátaira és a hobbijaira is: „Nem tudom, hogy jön ez ki, de tényleg van szabadidőm!” Az ének mellett érdekli a zeneszerzés, a zongora,

és a karmesterség is szóba jöhet, de nem zárja ki azt sem, hogy tudományos pályát választ majd a jövőben. Ami biztos, hogy a következő néhány évben a Szent István Király Zeneművészeti Szakgimnázium padjait fogja koptatni. „Nagyon jó, hogy van egy támogató családom, mindenki rengeteget segít abban, hogy az OPERA Gyermekkarába járhassak. Amíg nem tudtam egyedül közlekedni, mindez nagy terhelést jelentett a szüleimnek is, akik rengeteg energiát fektettek abba, hogy ezt az életet élhessem.”

Az idei díjazottak szintén nem számítottak arra, hogy kamaraművészi elismerést kapnak, de mindketten úgy érzik, hatalmas erőt ad, hogy az OPERA méltányolja a teljesítményüket és a befektetett munkájukat. Pollák Julianna Éva családja számára nem ismeretlen a megfeszített munka, édesanyja professzionális szinten, versenyszerűen korcsolyázott. „Amikor kisbaba voltam, már akkor gyönyörű zenét hallgattunk, ovis koromban táncoltam a *Hattyúk tava* vagy éppen A diótörő muzsikájára. Jártam balettelőkészítőbe, és még iskola előtt kerültem Kiss Eszter mesternőhöz, vele kezdtem el igazán balettozni.”

A Magyar Nemzeti Balettintézet Kamaraművésze idén tavasszal egyetlen magyar indulóként páratlan sikert elérve végzett a top 12-ben a világ legnagyobb balettversenyének számító Youth American Ballet Grand Prix-n korosztályos klasszikusbalett-kategóriájában. Az Operaházban eközben Marika (A diótörő), míg az Eiffel Műhelyház *KisCsipke* előadásában Auróra, valamint a Csizmás Kandúr és a Kék Madár partnereként lépett színpadra szólólistaszerepekben.

Julcsi számára a nap legszebb időszaka, amikor megérkezik a balett-terembe és elkezd a gyakorlást, különösen azóta, mióta spiccen is táncolhat: „Amikor spicc-cipő van a lábamon és tűtűben vagyok, olyan, mintha megvalósult volna az álmom és egy pillanatra felnőtt balettrina lehetek. Bár nehéz és néha fájdalmas is,

Porkoláb Cecília a veszprémi versenyen, a nyáron megrendezett Hungarian Ballet Grand Prix-n a Youth Grand Prix győztese lett. Tekintsenek be a megmérettetés kullisszái mögé! Készítette: Opera Café

○ Hajzer Nikolett, Ókovács Szilveszter, Kirsch-Veszeli Jázmin | Fotó: Nagy Attila

© Hajzer Nikolett, Ababa-Ayale Rafael | Fotó: Nagy Attila

amikor így gyakorolok, azt érzem, közelebb kerülök a komolyabb darabokhoz.” Számára a megmérettetések is sok izgalmas tapasztalatot hoznak: „Nagyon jó élmény versenyre járni, megnézni, hogy másokhoz képest hogyan teljesítek, hol tartunk a világban. És persze remek a hangulat ezekben a napokban.”

Idén a gyermekkari kamaraművészi elismerést Kirsch-Veszeli Jázmin nyerte el, aki tízéves kora óta tagja a kórusnak, és már a Bartók Konzervatórium magánének szakos hallgatója is. Jázmin az együttesben betöltött feladatai mellett az elmúlt évadban a Tosca Pásztorlányaként és A makrancos királylány Udvarmestereként lépett fel szólószerepben. „Teljesen beszíppantott a színházi világ, hiszen gyermekkari tagként folyamatosan jelen vagyunk a színpadon, itt szükség van a zenei képzettség mellett színészi teljesítményre is. Tanulunk koreográfiát, és prózában is meg kell tudnunk szólalni a színpadon.”

Jázmin zenei pályafutása a Magyar Rádió Gyermekkórusában kezdődött, innen igazolt át az OPERÁ-hoz. A családjában nem ismeretlen a művészi látásmód, nagypapa festőművész, édesapja operatőr, de ő maga a muzsikálás mellett sokáig versenyszerűen triatlonozott is: „Ha nem lenne a sport, nem tudnék énekelni, ha nem lenne az éneklés,

nem tudnék sportolni.” A sport a mai napig megmaradt, de ahogy egyre komolyabb feladatok érkeztek, már csak hobbiként. „Hetente kétszer van fix kartermi próbánk, emellett zenekari és színpadi próbák, előadások. Így tulajdonképpen minden nap bent vagyunk, ami pontos időbeosztást, szigorú logisztikát igényel.” Több példaképre is felnéz, mindegyikre más miatt: „Boross Csilla, ének technikáját csodálom, és az emberi hozzáállást, Cser Krisztián, Horváth István, Pataky Dániel – a hang adottságaik mellett a természetesen áradó, erős színpadi jelenlétük, az, ami példát mutat nekem.”

A kamaraművészi díj hatalmas löketet és biztatást jelent Jázmin számára: „Számomra ez egy ékkő, egy olyan elismerés, ami még keményebb munkára, még nagyobb szorgalomra sarkall, hiszen Kamaraművészként az OPERÁ-ban ehhez méltó teljesítményt kell nyújtanom.” Már van szerepálma is: „Papagéna és Zerlina rövid távlatban nézve, és nagy vágyam a Turandot, de tudom, hogy addig még nagyon sokat kell tanulnom, képeznem magam, tapasztalatot szereznem.”

© Porokláb Cecilia | Fotó: Nagy Attila

Klasszikusok könnyedén

klasszikradio.hu

Hallgass minket a Klasszik applikáción is!

Az applikációt letöltheted az Apple Store-ból és a Google Play-ből is

Dívák ideje

Szerző: Papp Tímea

Tokody Ilona és Komlósi Ildikó – *két korszakos jelentőségű művész*, akik rangos versenygyőzelmekkel robbantak be, komoly nemzetközi karriert értek el, akiknek a pályája a vitathatatlan szakmai elismerésektől és a közönség szeretetétől övezve az Operaház mellett a világ nagy dalszínházaiban teljesedett ki. Az ő életmű-gálaestjeik nyitják az aktív Kossuth-díjas operaénekesnők számára szervezett Prima Donnák című sorozatot.

Fotó: Nagy Attila

Tokody Ilonát alig 19 éves zeneakadémistaként, mint a Magyar Televízió 1972-es Kodály Zoltán Énekversenyének egyik nagydíjasát ismerte meg az ország. Hogy egészen kivételes tehetség, már főiskolás éveiben kiderült, versenygyőzelmekkel szegélyezett útja pedig egyenesen vezetett az Operaházba. Nemzetközi karrierje Bécsben, a Staatsoperben indult, a '80-as évek elejétől Európa és Amerika jelentős operaházainak állandó vendége lett. Repertoárjának gerincét Puccini és Verdi hősnői alkotják, de az ő nevéhez fűződik Mascagni *Iris* című operájának első lemezfelvétele is.

„Nekem a sors igazán bőkezűen osztja azokat a partnereket, akik belülről ugyanazon a hőfokon égnek, mint én” – nyilatkozta egy alkalommal, utalva mások mellett Kelen Péterre, Juan Ponsra, Luis Limára, Luciano Pavarottira, Plácido Domingóra, José Carrerasra, akik-

kel különleges kötelék alakult ki. Erről így fogalmazott korábban az Opera Magazin: „Szerencsés korban találkoztam ezekkel a fantasztikus művészekkel, mert volt alkalmunk rá, hogy sokat próbáljunk, márpedig az emberi kapcsolatok nem elsősorban az előadásokon, sokkal inkább ilyenkor alakulnak. Ezek a nexusok számomra nagyon fontosak, és (...) úgy tekintek rájuk, mint Isten ajándékára.” Az érzés pedig kölcsönös. „Nincs még egy énekes, aki annyira szeretné a partnereit, mint ő, de olyan sincs, akinek a személyét, a hangján kívüli lényét annyira szeretnék a rajongók, mint az övét” – írták róla egy alkalommal. Talán azért van ez így, mert Tokody Ilona mindig őszinte. „Az őszinteség, megengedem, nem mindig taktikus, de én nem tudok és nem is szeretek mellébeszélni” – vallja az énekesnő, aki akár igent, akár nemet mondott egy felkérésre, döntését minden esetben a pálya érdekében hozta meg.

jak, szükség van új szerepekre. Ha egy énekes nagyon siet, és mindent azonnal habzsolni akar, nem lesz ideje arra, hogy igazán »azonosulni« tudjon az adott figurákkal – nyilatkozta lapunknak korábban. – A hangnak is megvan a maga érési folyamata. [A]nnnyira szeretek énekelni, hogy nem engedhetem meg magamnak, hogy tönkremenjek. (...) Számomra mérvadó a művészi érés-formálódás, érzelmi és technikai értelemben egyaránt. Ahogy haladok a karrieremben, egyre fontosabbnak tartom az igazi kihívásokat, a színészi feladatokat és a megformálás módját.” Vallja, előadóművészként a színpadi és a színpadon kívül szerzett szakmai és civil életpasztalatok birtokában egyre mélyebb árnyalatokat kapnak az alakítások, így változik vele együtt Judit, Carmen, Heródiás, Santuzza, Eboli, Amneris, de különös módon azok a szerepek is érnek benne tovább, amelyeket már nem énekel.

„Soha nem kívántam csak énekes lenni – mesélte az Opera Magazin címlapinterjújában. – Azt élvezem, hogy valaki más bőrébe bújhatok, ha a szerep mélyére ásva magamban is mást, valami meglepőt találok meg. Ez erőt és energiát ad, rendkívül felszabadító érzés, ez pedig végtelen boldogság! Ha nem engedik meg, hogy játsszak, azt érzem, nincs hangom sem. (...) Soha nem voltam spórolós típus, amim van, azt minden este odaadom. És a közönség érzi, hogy a művész őszintén kiteszi eléjük a lelkét.”

Az Operaház Medgyaszay és az Eiffel Műhelyház Bánffy termében, a *Prima Donnák* életműgálaesteken mindössze egy Steinway koncertzongora és a mozivászon lesz a díszlet, így az intim légkör alkalmat ad a beszélgetésre, a ritka fotók és filmfelvételek által a pálya felidézésére, de természetesen az éneklés sem marad ki a programból. Október 7-én Tokody Ilona, november 4-én Komlósi Ildikó lesz az ünnepelt, akik különlegesen személyes műsorukkal maguk adnak ajándékot tisztelőiknek. ○

Az utóbbi évtizedek legnagyobb nemzetközi karriert befutott magyar mezzoszopránja – az 1986-os Pavarotti Énekversenyen aratott győzelemtől kezdve –, a világ legnagyobb operaházainak visszatérő vendégművésze, a *kékszakállú herceg vára* Juditjának egyik legavatottabb tolmácsolója, Komlósi Ildikó hasonló tudatossággal döntött. „Ahhoz, hogy megújul-

Fotó: Emmer László

Karakteres jellemeik

Szerző: Jászay Tamás

Megint *az élvonalból érkeznek vendégek* a *Sztárestek zongorával* sorozatába. A lett szoprán és a lengyel tenor nem egyszer állt már együtt színpadon, most pedig egymás után nyílik lehetőségünk meghallgatni őket az Andrassy úti Ybl-palotában.

Fotó: Julia Wesely

„Totális előadó” – mondta róla Renée Fleming: a lett Kristine Opolais ma világszerte az egyik legkeresettebb szoprán előadóművész. Karrierje a kétezres években váltott sebességet: berlini, milánói, bécsi fellépései után széles körben emlegették nevét.

Emlékezetes 2014-es beugrása a New York-i MET-ben: a *Pillangókisasszonnyal* debütáló szopránt a premier utáni hajnalon telefon ébresztette, hogy a *Bohémélet* Mimijét kellene énekelnie délután egykor, ráadásul a világszerte közvetített Live in HD sorozat részeként. Opolais – természetesen – reflexből nemet mondott, majd amikor pár perc

gondolkodás után visszahívta Peter Gelbet, ő úgy vette fel a telefont: „Tudtam, hogy vállalni fogod...”

Érdemes idézni egy másik pályatársat, Roberto Alagnát is, aki szerint Opolais „imád játszani és karaktereket teremteni.” Ezt az énekesnő büszkén erősíti meg egy interjúban: amikor Toscát formálja meg, mindent az ő szemén keresztül néz. „Éreznem kell a fájdalmat, hogy értsem a szereplő problémáját” – teszi hozzá. Szerinte ez biztosítja minden szerepnél az egyedi megoldásokat, mivel minden énekes a saját személyiségén szűri át a megformálandó alakot.

Fotó: Polina Wijnun

magát távol.” A lett szoprán egyébként is híres határozottságáról: ha úgy érzi, nem tud tökéletesen működni egy szerepben, habozás nélkül nemet mond.

A lengyel Piotr Beczała – aki Rodolfóként állt már Opolais Mimije oldalán – hazai és svájci zenei tanulmányok után katapultált a világ vezető operaszínpadaira. Zürich, London, Milánó és Párizs után az óceán túlsó partja következett: a kétezres években már San Francisco és New York közönsége is a jóképű, kiváló hangú adottságokkal rendelkező lírai tenor lábai előtt hevert.

Amikor egy korai interjúban a szerepformálásról kérdezték, Beczała így válaszolt: „Egy-egy szerepre való készülés során megismerem a különböző interpretációkat, de ez csak a kiindulási pont. Sosem próbálok valaki más értelmezését lemásolni, a legjobbakét sem: magamra akarom szabni a karaktert. Valami újat szeretnék létrehozni, mert a nézőt ez érdekli.”

Három évtizednyi színpadi tapasztalattal joggal hasonlítja az énekesi karriert egy napos fennsík eléréséhez: „Ez a különleges hely megközelíthető gyalog, hosszú idő alatt, a saját tempódban, úgy, hogy hozzászokj a magaslati levegőhöz. Persze van, aki felpattan egy helikopterre, és bár percek alatt ott terem, közben mennyi mindről marad le...”

A rendezői színház túlkapásai ellen épp úgy nyíltan szót emel Piotr Beczała, mint a nem kellő gondossággal megszerkesztett áriaestekkel szemben: „A műsor összeállításakor tekintettel kell lenni a dramaturgiára, az áriák kiválasztására és arra, hogyan tegyem őket érdekessé. Nem vonzanak az olyan fellépések, ahol a dalok véletlenszerűen követik egymást. A jó áriaest olyan, mint egy új lemez: segíteni kell a közönségnek, hogy felfedezze a vezérfonalat.”

Ma is kevés operaénekes nyilatkozik így, de Kristine Opolais elsősorban színésznőnek tartja magát: „A hang csak ezután jön... Ha valaki csak gyönyörű hangokat akar énekelni, ennek a hozzáállásnak hasznát veszi a stúdiófelvétel során, de a színpadtól tartsa

Pezsgősdugó a levesben

Szerző: Szabó Z. Levente

Zubin Mehtával a rasszizmusról beszélgetett, Manninger Jenő professzorhoz felszaladt kávé inni, ezalatt ellopták La Reginát, a Mercedest, a falklandi háború idején áldást kapott egy repülőgépen. Ki ne maradjon Albert Flórián, mert *így teljes a kép*, ha dr. Marton G. Zoltánról beszélünk.

Foto: Marton G. Zoltán magánarchívuma

Háry János, Szeged, 1969 - Dayka Margit, Marton G. Zoltán, Moldován Stefánia, Marton Éva | Forrás: Marton G. Zoltán magánarchívuma

Hogyan tekint magára? Sebész, focista, apa, esetleg Marton Éva férje, vagy menedzsere, aki – a naplójegyzeteiből szerkesztett és nemrég megjelent könyv címe alapján – szolgálatot végez, A Császárné szolgálatában?

Nem gondolom, hogy ezeket a feladatokat, tevékenységeket el kell, el lehet választani egymástól. Szervező típus vagyok, ami nagy segítség. Így tudtam megfelelni a magam elvárásának: egyforma intenzitással operálok és utazom, járok operákat nézni. Futballozni most nehezemre esne sajnos – jelenleg a járás is gondot okoz –, pedig a labdarúgás csodálatos dolog, ötvenhét éves koromig játszottam. Ebben benne volt a katona időm is, amikor éppen a Statisztikában fociztam. A parancsnokom a bevonulásomkor azt mondta, hogy innen egy hónapig biztosan nem teszem ki a lábam. Csodálkozva nézett rám, amikor már az első hétvégén külön engedéllyel mehettem játszani. Becsületére legyen mondva, eljött megnézi a meccset. Kezdő sebészként Zircen is fociztam, sőt! Évtizedekkel később, amikor már Évával jártuk a világot, távol itthonról, kis futball-

kapukat csináltattam, és a személyzettel rúgtuk a labdát Manilában, Marcos elnök palotájának kertjében, amikor Éva ott énekelt Toscát. Boldog tulajdonosa vagyok amúgy a Fradi 1976-os bajnoki labdájának is.

Természetesen ugyanilyen fontos volt számomra a munkám. Azzal, hogy szabadon utazhattam világszerte, számos fontos szakmai újdonsággal megismerkedhettem, így volt olyan műtéti technika, amit én honosíthattam meg. Éva egy interjúban elmondta, mindig az volt az elvem, hogy ne fogadjunk el minden meghívást, hanem a legnagyobb feladatokra, a legnagyobb operaházakra koncentráljunk. Ez abban az értelemben rám is igaz, hogy amikor Évával együtt elköltöztünk itthonról, magától értetődő volt, hogy én is dolgoztam, de én sem vállaltam bármit, ragaszkodtam ahhoz, hogy hasi sebész vagyok.

Érintőlegesen már szóba került a menedzserkedés, ami azt gondolom az életritmusát is befolyásolta. Nyilvánvalóan. Frankfurtban például, miután

Marton Éva, Marton Zsófia, Marton G. Zoltán, 1972
Forrás: Marton G. Zoltán magánarchívuma

elvégeztem a napi dolgaimat, felvettem a fejhallgatóm, és elkezdtem lejátszani azt a háromszáz kazettát, amit beszereztem, hogy tájékozódjam, melyik énekes miben erős, ki hogyan énekel. Így nem csupán azzal voltam tisztában, hogy Éva csodálatos énekesnő, hanem az impresszáriókat is meg tudtam győzni, miért ő a legalkalmasabb egy-egy szerepre. Volt olyan eset, hogy csütörtökön ügyeltem, operáltam, másnap reggel hatkor még végigcsináltam a vizitet, majd néhány órával később már a New Yorkba tartó gépen ültem. Szombaton volt a premier, vasárnap már repültem is vissza Európába, hétfőn oktattam az egyetemen és kedden operál-

tam tovább, mintha mi sem történt volna. De említette az autók ellopását, akkor például Bécs, Budapest, Pannonhalma között is néhány nap alatt meglehetősen sokszor tettem meg az utat.

Minden autónak adtak nevet? Nem, ezt nem mondhatom. Kezdetben saját kocsink se volt. Két, viszonylag szegény fiatal megismerkedett egymással az 1960-as évek Budapestjén. Még a nászéjszakánkat is egy gumimatracon töltöttük. Édesapámnak lett egy Skodája, azzal indultunk Firenzébe 1972-ben. Addig épp kibírta, egész pontosan akkor lehelte ki a lelkét, amikor leparkoltunk a kinti operaház előtt. Frankfurtban már Audink volt, majd 1992-ben kaptuk az említett Mercedest, ez volt a királynő, La Regina.

Inkább vezet vagy jobban szeret repülni? Szeretem az autókat, de annak is megvannak a maga korlátai. Azért van sok-sok naptáram, mert rengeteg dolgot kellett egyeztetni, és bizony volt olyan év, amikor kilencvenkét szer repültem, ami közel heti két alkalmat jelent!

A Lufthansa csapatában Cipruson | Forrás: Marton G. Zoltán magánarchívuma

A Császárné szolgálatában című kétrészes, életrajzi könyv első kötetét a Marton Éva 80. születésnapja alkalmából rendezett gálakoncerten mutatták be. Hogy mi történt még az esten, videóinkból kiderül! Készítette: Opera Café

○ Pisa, 1972 | Forrás: Marton G. Zoltán magánarchívuma

Természetesen ezekben az esztendőben is meglehetősen sokat vezettem. Persze előfordult, hogy olyankor is muszáj volt repülni, amikor erre mások nem vállalkoztak. A Falkland-szigetek miatt Argentína és az Egyesült Királyság között fegyveres konfliktus tört ki éppen akkor, amikor Éva Buenos Airesben énekelt. Alig voltunk a gépen, de történetesen a háború miatt utazott vissza egy magas rangú argentin egyházi küldöttség is, akik a pápa segítségét kérték a válság kezelésében. Vezetőjük kíváncsi volt arra, hogy én milyen okból repülök. A beszélgetés végén még meg is áldott. Ez a kedves pap feltűnően hasonlított a mostani Ferenc pápánkra...

Ennyi élmény mellett logikus feltételezés, hogy számtalan helyet ismer. Országokat, városokat, városrészeket, vagy éppenséggel vendéglőket. Egy korábbi interjújában meglepődve ol-

vastam azt a mondatot, hogy Milánóban Melis Györggyel szalonnázott.

Éva bemutatkozása a Scalában, *A trubadúrban* olyan sikeres volt, hogy premierlehetőséget is kapott, méghozzá Judit szerepét *A kékszakállú herceg várában*. Ragaszkodtunk hozzá, hogy Melis György legyen a címszereplő. Ezt úgy mondtam el neki telefonon, mintha ez lenne a világ legtermészetesebb dolga, mert egyébként is szeretem a természetes dolgokat. Az ötvenes évei közepén járó nagy művész alig

Rovatunkban arra kérjük interjúalanyainkat, szólítsák meg egy másik tár vagy hangfaj művészt egy kérdéssel, ami foglalkoztatja őket, ám még sohasem volt alkalmuk feltenni. Dr. Marton G. Zoltán kérdése Karczag Mártonhoz, a Magyar Állami Operaház Emléktárának vezetőjéhez szól: „Kedves Marci, miután tudom, hogy egész nyáron szorgalmasan dolgoztál és szeptember elején mentél szabadságra, a kérdésem az lenne, hogy hova utaztál. Úgy szeretnék egy kicsit irigykedni!”

○ Turandot-premier, beugrás, 1987, Torre del Lago Marton G. Zoltán és Marton Éva az öltözőben Forrás: Marton G. Zoltán magánarchívuma

akarta elhinni, hogy felléphet a Scalában... Amúgy a szalonnát ő hozta magával.

Fel tudnék sorolni egy-két speciális japán és kínai éttermet, de nem vagyok különösebben válogatós, Bécsben is sokáig az ottani Mátyás pincébe jártunk. De ügyeletben volt rá példa, hogy a kollégák azt mondták: „Zoltán éhesek vagyunk, ennénk valamit!”, és én összeütöttem egy lecsót. Amikor a Statisztikában fociztam, mint legfiatalabbnak, nekem kellett előremenni meccs után és lefoglalni a kisvendég-

lőben az asztalt, amíg az idősebb játékosok letusoltak. Ott pacal volt és szalontüdő, ilyenek. A jó társaság gyakran fontosabb, mint a gasztronómiai különlegesség. Ha már szóba került Milánó, egyszer Évával a legendás L'Assassino étteremben vacsoráztunk, ahol a terem másik részében születésnapot ünnepeltek, és a pezsgőbontásnál a dugó éppen az én levesemben landolt. Természetesen kaptam másikat, a társaság pedig áthívott magukhoz, így végül jutott nekünk is a tortából.

A városok közül mégis melyiket emelné ki?

Többutcat országban jártunk, de lenézni az Olajfák hegyéről az alkonyodó Jeruzsálemre, az mindent felülmúl. ○

AZ OPERA MELLETT
 Ha a gazdasági témákra is szeretnél ráhanglódni

Keressd a Trend FM-et a **94.2**-n Budapesten, a trendfm.hu oldalon és már a **YouTube-on** is.

Balett az első világháború idején

Szerző: Pónyai Györgyi

A világegés éveit az Operaház balettélete is megsínylette. Ebben az időszakban az egyetlen balett-bemutató *A fából faragott királyfi* premierje volt, és bár a felkészülés nem volt zökkenőmentes, a darab egésze erős hatást gyakorolt a közönségre és a kritikusokra is.

Az első világháború idején a dalszínházi dolgozók élete is megváltozott: fizetésüket redukálták, a táncosok közül aki tehetett, külföldre szerződött, vagy civil foglalkozásra váltott. Ráadásul Nicola Guerra, az együtttest szigorú kézzel összetartó, magas színvonalat megkövetelő balettmester olasz állampolgár lévén, elhagyta az országot. A társulat élére a korábban Berlinben és Szentpéterváron működő Zöbisch Ottó került, tevékenysége azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

Bár ebben az időben a lapokban a hadihelyzetről és a béketárgyalásokról szóló tudósítások voltak vezető helyen, *A fából faragott királyfi* 1917. május 12-i premierjét mindenki számontartotta. Az esemény súlyát jelzi, hogy több újság tárcát közölt róla. A műre, amely egyben az első operaházi Bartók-bemutató is volt, leginkább a zene miatt figyeltek fel, kezdetben, leginkább a próbaidőszakban, még igen negatívan megítélve azt. A hírek szerint az Operaház zenekara határozottan idegenkedve fogadta a partitúrát, a muzsikusok nem bíztak benne, hogy a zenekar élvezhető módon fog tudni megszólalni. A bemutaton végül Egisto Tango vezényelt – gyakorlatilag ő volt az egyetlen, aki felvállalta a darabot. A mozgásanyagot – Zöbisch Ottó neve alatt – valójában a szövegíró, Balázs Béla készítette a táncosok aktív közreműködésével. A darab librettójának recenzióját a *Nyugat* publikálta két héttel a premier után, kiemelve benne a „mesei perspektívát”, az „értelem és a véletlen bújócskáját”, a „vágy komolyságát és be-

○ A fából faragott királyfi - Torony díszletterv, 1917
Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

○ A fából faragott királyfi - Bánffy Miklós librettója, 1917
Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

Magy. Kir. Operaház.
Pénteken, 1918. május hó 24-én
(Műsorok 197. szám)
L
előszőr:
A KÉKSZAKÁLLU HERCEG VÁRA
Opera egy felvonásban. Szövegíró: Balázs Béla, zenéjét szerző: Bartók Béla.
Közös előadás: Egisto Tango Igazgató, művész: Miksa János.
A kőműves: ... A regény: ...
30 perc szünet.
II.
A FÁBÓL FARAGOTT KIRÁLYFI
Társjáték egy felvonásban. Szövegíró: Balázs Béla, zenéjét szerző: Bartók Béla. Kíséret: Miksa János.
Közös előadás: Egisto Tango Igazgató.
A táncos: ... A szerep: ...
Kezdetre 7 órakor, vége 9 1/4 órakor.
Az előadás és a felvonások megkezdése után a nézőtérre vezető ajtókat zárva maradjanak.
A „Magyar Színpad” a jegyszédőknél 40 fillérért kapható.
MŰSOR:
Szünet: máj. 25-én: A kékszakállú herceg vára (előadás); Balázs Béla (Bartók Béla) táncjáték (előadás); Könyv: T. A. ...
26-án: Dalok (előadás); Könyv: T. A. ...
27-én: Tánckoncert (Bartók Béla) táncjáték (előadás); Könyv: T. A. ...
HELYÁRAK:
HELYEK: Párter, Balkon, Loggia, Galéria, Stábil, Kéktér, Felső Galéria, Alsó Galéria, Kéktér, Felső Galéria, Alsó Galéria, Kéktér, Felső Galéria, Alsó Galéria.
Jegyek válthatók:
Ezt a póztárcát a színházban 6 1/4 órakor.

○ Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

teljesedésének furcsaságait”, „az emberek, fák és tárgyak kergetőzését és megbékélt találkozását”.

A beszámolókból kiolvasható, hogy íróik mely aspektusból közelítették meg az előadást. Legtöbbjük a zenei anyagra koncentrált, de akadt közöttük csupán a történetet magát elemző és a műben mélyebb értelmet kereső egyaránt. A tudósítások szerint a közönség „megfeszített figyelemmel” hallgatta végig a zenét, nem ütközött meg „modernségén”, sőt

élvezte érdekes, újszerű ritmusait, harmóniáit, színeit. Bartók kifejező muzsikájának egyediségét, szépségét, nagyszabású megkomponáltságát nem vitatták, táncszínpadi megjeleníthetőségét viszont szinte mindenki. Ennek oka az lehetett, hogy a mozgásanyag gyengén sikerült, nem volt összhangban a zenével, és nézőponttól függött, hogy a díszharmóniáért a referens melyiket okolta. Mivel a háború előtti évek pazarul bevilágított, gazdagon kiállított balettjeihez képest itt hiányoztak a ragyogó fények, az élénk színek, a mű látványvilága csalódást okozott. A kritikusok reklamáltak a „bántóan erőszakolt”, elhibázott világítás és a „fantáziátlan díszletek” miatt. Nem tudtak mit kezdeni a színpadon uralkodó, szimbolikus sötétséggel, illetve félhomállyal. Akkoriban a „balettől” eleve pompás szcenikai látványosságot vártak, és ettől sem a nézők, sem a kritika nem tudta magát függetleníteni.

Gróf Bánffy Miklós szecessziós stílusú, magyáros kosztümjei ahelyett, hogy szimbolikus jelentésűvé téve az alakokat „elemelték” volna a történetet, túlságosan konkretizálták a szereplőket. A problémák forrását többen Balázs Béla szövegében keresték, túl elvontnak, irodalminak, vagy éppen primitívnek, sőt erotikusnak ítélve azt, pedig a darab gyenge pontja valójában a koreográfia volt. Balázs librettója tulajdonképpen egy film-forgatókönyv, amelyet olvasva szinte leperreg szemünk előtt a történet. A kritikusok egy része jól rá is érzett, hogy a különleges, több rétegű szöveghez kitérően illett volna Bartók látomásos zenéje, a színpadi hatás azonban messze elmaradt ettől. Kifogásolták a történet és a szereplők (főleg A tündér és A fabá) érthetőségét, illetve ezek koreográfiai megjelenítését. A darab mozgásanyaga vegyes volt (gesztusok, pantomim és balett), az összhatás azonban nem volt harmonikus, inkább diszsonancia jellemezte. Igaz, Balázs Béla nem volt koreográfus, Zöbisch Ottó viszont nem tudott egy, a librettóhoz és a zenéhez egyaránt illő, a balettet, a korabeli modern irányzatokat és

○ A fából faragott királyfi - Királyfi jelmezterv, 1917
Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

A premier összességében sikeres volt, a darab végeztével a publikum „viharos ováció” közepette tizenötször hívta ki Bartók Bélát, Egisto Tangót, Balázs Bélát és a szereplőket a függöny elé. A fából faragott királyfi ezen első, élénk sajtóvitát és művészeti diskusziót kiváltó változata végül mégis alig húsz előadást ért meg, 1919. február közepétől le is került a műsorról. Ezt valószínűleg nem is csak művészi kvalitásai indokolták, hanem leginkább a politika; Balázs Béla a Tanácsköztársaság idején részt vett a művészeti élet irányításában, később pedig emigrációba kényszerült. ○

○ Harmat Boriska - A tündér, A fából faragott királyfi, 1917 | Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

a néptáncot ötvöző új mozgásnyelvet alkotni. (Ő sajnos sem a klasszika, sem a modern terén nem hozott létre maradandót és csak néhány, feledésbe merült darabot koreografált.)

Ilyen képességű koreográfust akkoriban egyébként se nagyon találtak volna; a klasszikus balett területén működők jellemzően nem kísérleteztek modern formákkal, az alternatívok pedig távol tartották magukat a balett ósdínak, hamisnak vélt stílusától. A koreográfia művészete csak a 20. század második felére fejlődött és gazdagodott annyira, hogy Bartók ezen művét megfelelő módon színpadra tudják vinni. A kritikákban a szólásták - Nirschy Emília (A királykisasszony), Pallai Anna (A királyfi), Harmat Boriska (A tündér) és különösen Brada Ede (A fából) - teljesítményét ugyan elismerték, szerepformálásról azonban igen kevés szó esett.

Függönyt fel!

Kérjük, nyissák meg böngészőjüket mobiltelefonjukon!

kultúrnet

magyarnemzet.hu/kulturnemzet

FILMEK • KONCERTEK • VIDEOKLIPEK • KÖNYVEK • SZÍNHÁZAK • FESZTIVÁLOK

Nincsenek kőbe vésett szabályok

Szerző: Ménes Márta

Kerek lapszámhoz érkezett az Opera Magazin, a mostani az 50. a sorban, de más évfordulót is ünneplünk, ugyanis ősszel az OPERA 140. évada vette kezdetét. Schiffer Miklós stíluszakértővel ez alkalomból *a jubileumokról beszélgettünk.*

Mi számít jubileumnak? Régen a kerek évfordulókat, születésnapokat tekintettük annak, de ma már mintha az ötös számjegyre végződők is ide tartoznának.

Van, aki tíz, és van, aki húsz év után jubilál, mára ezek az egykori, kőbe vésett szabályok szerintem jelentősen megváltoztak. Az, hogy ki mit gondol kerek évfordulónak, egyéni, személyes döntés.

Ha egy intézmény jubilál, ön szerint mennyire illik kihangsúlyoznia ezt?

Sok nagy intézmény, nagyvállalat vagy párt fontosnak tartja kiemelni a kommunikációjában – olykor jelöli is a logójában, vagy az úgynevezett albrandekben – azt a bizonyos számot, amely alapításának évét, fennállásának idejét jelzi. Teszi ezt azért is, mert az eltelt idő mindig egyfajta bizalmat kelt a publikumban: a folytonosságot, az állandó jelenlétet üzeni, ami még ebben a felgyorsult világban is sokat jelent. Komolyabban veszünk egy százéves intézményt, mint egy olyat, amelyik öt éve létezik. Még akkor is, hogyha esetleg az öt éves vállalat a napi igényeknek, a napi kihívásoknak nagyon jól megfelel. Egy százéves intézmény, egy százéves brand azt üzeni, hogy mi voltunk, túlélünk, és jelen vagyunk most is.

Mit gondol az évfordulós gondolkodásról, az egy-egy jubileum vagy tematika köré szervezett kulturális programokról?

Óriási a zaj az emberek életében, ezért azokra az eseményekre, amikhez kötni tudnak valamit, talán jobban odafigyelnek. Az OPERÁ-ra is jellemző a tematikus gondolkodás, most éppen a *Szláv szезon* következik. Én úgy látom, hogy a kisebb vagy a kisebb merítéssel dolgozó intézményeknek jobban ki kell találniuk a kommunikációjukat, azt, hogy mi, miről szól, és miért. Természetesen a Metropolitannek nincs szüksége tematikákra, de az, hogy ez nálunk így működik, nem negatívum, hanem pontosan annak a felismerése, hogy ezáltal be lehet vonzani újabb közönségrétegeket. Azon túl, hogy láthatunk klasszikus, illetve kortárs rendezéseket – örök vita a nézők körében, hogy ezek milyen arányban legyenek jelen a repertoárban – a tematizálással az a cél, hogy egyfajta üzenetrendszer juttassanak el a publikumhoz. Ez így talán jobban elér hozzájuk, mintha csak azt mondanánk, hogy „gyere el az OPERÁ-ba, mert itt jó darabokat láthatsz”.

Operaház 135. jubileum, 2019 | Fotó: Nagy Attila

Operaház 100. jubileumi hangverseny, 1984
Forrás: OPERA Archivuma

Melis György 85. születésnapja, 2008 | Fotó: Éder Vera

Hogyan ünnepeljük személyt vagy eseményt? Meglepetésbulival? Mik lehetnek egy ilyen összejövetel buktatói?

Nagyon jól kell ismerni azt az illetőt, akinek egészen meghatódnak, de olyanok is, akik ettől egészen meghatódnak, de olyanok is, akik utálják az ilyesmit, mert felkészületlenül éri őket. Erre különösen hölgyek esetében kell odafigyelnünk, hiszen, ha valaki azt mondja egy nőnek, hogy elmennek kettesben vacsorázni, akkor nem úgy fog készülni, mintha egy ötvenfős partiba igyekezne. Persze akkor is figyel magára, kitalálja, hogy mit vegyen fel, de egy ilyen nagyszabású eseményre mégiscsak másképp kell ráhangolódni. A meglepetésbulikat én mindig nagyon óvatosan kezelem, hála Istennek, nekem még sose szerveztek ilyet – de tudják is rólam, hogy nem vágyom rá. Hozzáteszem, egy ilyen parti szerintem elsősorban azoknak izgalmas, akik kitalálják, megszervezik azt.

Helyszínválasztás tekintetében mire érdemes odafigyelni? Mi az, amivel nem lőhetünk mellé?

Bármikor bármivel mellélőhetünk. Én úgy látom, hogy bennünk, magyarokban kezd kialakulni egy tévhit, nevezetesen az, hogy a miénk egy mediterrán ország. Nem az.

A szabadtéri rendezvényekben óriási rizikót látok, hiszen elképesztően változékony az időjárásunk. Ezért, ha kültéri összejövetelt szervezünk, legyen az kisebb-közepes-nagyobb, mindig gondoskodni kell arról, hogy legyen egy fedett tér is, azaz, hogy legyen egy B-opció arra az esetre, ha jönne egy vihar, vagy szelesre, hidegebbre fordulna az idő. Zárt térnél ilyen probléma természetesen nincs. Az már más kérdés, hogy egy egész helyet bérlünk-e ki, vagy csak egy részét, emellett a meghívásoknak is nagyon sok módja van. Van, amikor az eseményen mindent lehet fogyasztani, olyan is, amikor csak háromfajta ital van ingyen. Számomra a „csúcs” egyértelműen az, amikor valaki meghív a születésnapjára, viszünk ajándékot, majd kifizetjük azt is, amit fogyasztottunk. Ha valaki így ünnepelteti magát, legalább írja meg előre, hogy a partin mindenki a saját költségére vesz részt, mert ebben az esetben nem kalkulálunk még drága ajándéktárggyal is.

Az idősebbek kerek házassági évfordulóit vagy születésnapját hogyan ünnepeljük úgy, hogy a főszereplők hírnevét, erejüket öregbítsük és ne őket magukat?

Ezek annyira személyes dolgok, hogy nem tudok rá általános szabályokat mondani. A hölgyek például általában nem szeretik a születésnapjára ünnepelést, mert még mindig él a monarchia idejéből ránk maradt szokás, hogy a nők korát nem illik firtatni. Szerintem ez egy hihetetlenül konzervatív hozzáállás, ezen már rég túl vagyunk.

Egy jubileumi ünnepségen elengedhetetlen a torta is, olykor azonban találkozni „poénosnak” szánt, a jóízlés határait súroló formatortákkal. Ezekről mit gondol?

Régi mondás, hogy az ízlésről nem lehet vitatkozni. Én biztos, hogy a poénokat messze elkerülném, különösen az olyanokat, amelyeknek például szexuális üzenete van. Ezekkel nagyon kell vigyázni! Egy szép születésnapitortán maximum egy szám szerepel az én véleményem szerint. ◦

◦ Jubileumi emlékvirág | Fotó: Nagy Attila

JÁTÉK

Folytatódik az Opera Magazin nyereményjátéka. A megfejtéseket 2023. október 15-ig várjuk a jatek@opera.hu e-mail címre. Az alábbi kérdések mindegyikére helyesen válaszolóik között 5 db páros belépőt sorsolunk ki a 2023/24-es évad valamelyik előadására. A nyerteseket e-mailben értesítjük, a névsort és a megfejtéseket a következő lapszámunkban olvashatják.

1. 2023 decemberében kerül sor Eötvös Péter *Valuska* című, a dalszínház megrendelésére komponált operája ősbemutatójára. Melyik hangszer lesz a címszereplő állandó kísérője?
2. Hogyan határozza meg Selmeczi György legújabb kompozíciója, a szintén decemberben bemutatásra kerülő *Artaban* műfaját?
3. Milyen sportot részesít előnyben az OPERA új első karmestere, Rajna Martin?
4. Melyik legendás magyar operaénekes születésének 100. évfordulóját ünnepli kiállításal az OPERA?
5. Melyik operában láthatta együtt a nemzetközi operaközönség a *Sztárestek zongorával* két közreműködőjét, Kristine Opolait és Piotr Beczałát?

Előző számunk megfejtései: 1. fehér hattyú / Odette; 2. Eurüdiké; 3. prózai szerep volt; 4. pszichológia; 5. Nurejev
A nyári lap nyertesei: Emőd Péter, Fejes Júlia
A részletes Játékszabályzat a www.opera.hu/tajekoztatok oldalon olvasható.

OPERA KLUB

TÁMOGASSA AZ OPERÁT,
CSATLAKOZZON
AZ OPERAKLUBHOZ ÉS
RÉSZESÜLJÖN A TAGSÁGGAL
JÁRÓ ELŐNYÖKBEN!

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

Melis György 100 arca

Szerző: Karczag Márton

Július 2-án múlt kerek száz esztendeje, hogy Melis György, a 20. század második felének egyik legnagyobb hatású magyar operaénekes egy apró szarvasi tanyán megszületett. A nyár közepi időpont nem igazán alkalmas a méltó megemlékezésre, így az OPERA *szeptembertől tiszteleg egy frissen nyíló kiállítással* a Kossuth-díjas örökös tag emléke előtt.

A magyar operajátszás történetét akár fel is oszthatjuk a Melis György működése előtti, alatti, illetve utáni időszakokra. Az OPERA 2023 szeptemberében a 140. évadát kezdte el, és ebből a nagy bariton – elképesztően hosszú időt – ötvenhat szezont töltött az intézmény kötelékében. Alig van már színházba járó, aki hitelesen emlékezne az 1949 (tehát Melis szerződötése) előtti budapesti operaéletre. A 2005-ös visszavonulás, illetve a művész 2009-es halála óta viszont remélhetőleg nem telt el olyan sok év, hogy emlékezete homályba vesszen.

○ A trubadúr, 1969 | Forrás: OPERA Archívuma

Melis György csak az OPERÁ-ban több mint 2200 estén szolgálta a közönségét, 90 produkció 68 különböző szerepében. Aki csak idősebb korban látta Tiborcként, Tschöll papaként vagy Don Pasqualeként, nehezen tudja elképzelni, mennyire széles repertoárt vitt az 1960-as-70-es években. Nemcsak a közismert Mozart- és bel canto-szerepeit (Almaviva grófot, Don Giovannit, Papagenót, Malatesta doktort vagy Figarót), hanem komor Verdi-hősöket (Nabucco, Macbeth, Renato, Don Carlos di Vargas), sőt olyan nagy, drámai hangot igénylő színpadi alakokat is, mint a *Salome* Jochanaanja, a *Bajazzók* Toniója vagy *A köpeny* Marcellje. Szereplistáján természetesen ott sorakoznak Erkel, Kacsóh, Kodály, Petrovics és Ránki műveiből a klasszikus és kortárs magyar figurák, és – nagy basszus elődök után – első hazai baritonként a Kékszakállú herceg is.

Ám ez a 68 szerep nem csupán szerep volt Melis György olvasatában,

○ Don Carlos, 1958 - Máttyás Máriával | Forrás: OPERA Archívuma

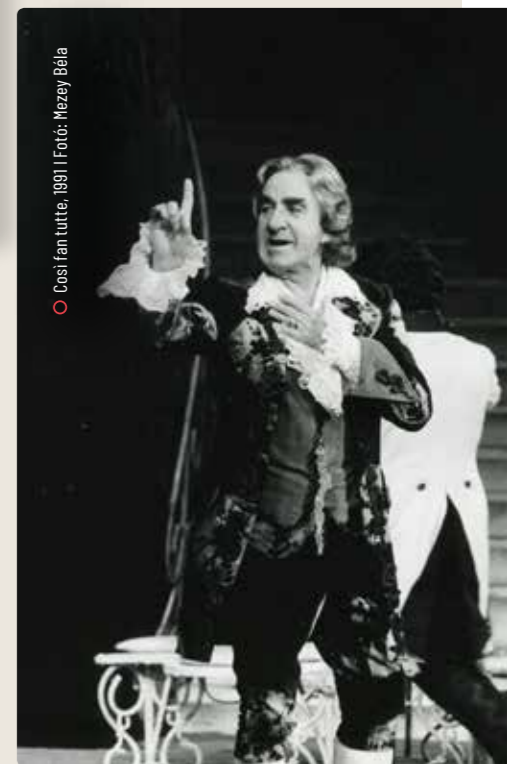

○ Falstaff, 1988 - Sudlik Máriával | Forrás: OPERA Archívuma

○ A kékszakállú herceg vára, 1970 | Forrás: OPERA Archívuma

hanem önálló, teljes életet élő színpadi lény. Ösztönös ráérzésével, tévedhetetlen muzikalitásával és félreismerhetetlen hangjával teremtette őket teljessé, megismételhetlenné és utánozhatatlanná. Alakításait a kritika és a közönség revelációként ünnepelte, a korábbi generáció baritonjaihoz, elődeihez képest, a művész egyszerre volt nemesebb és érzékenyebb. Nehéz megfogni azt a pontot, amikor az Operaház egyik vezető maganénekeseiből intézménnyé, „A Melis”-sé nőtte ki magát. Kvalitásaival éppúgy tisztában volt, mint az értékével. A közönség pedig rajongott érte, kereste nevét a havi műsorokban és kifejezetten rá váltott jegyet. Melis pedig estéről estére megszolgált a nézők szeretetét.

○ Così fan tutte, 1991 | Fotó: Mezey Béla

Szerencsés helyzetben van, aki ma meg akar győződni Melis György művészetéről. A baritont ugyanis nemcsak a nézők, de a stúdiók is kedvelték. Számos lemez-, rádió- és tévéfelvétel áll rendelkezésünkre a legkülönfélébb műfajokban, játékfilmről a magyar nótákon és operettslágereken át olyan operaszerepekig, mint a *Rigoletto*, melyet sohasem énekelt színpadon. Ezek alapján remélhetőleg azok is teljes képet kaphatnak Melisről, akiknek már nem adatott meg, hogy élőben lássák.

Melis György hangja mellett éppolyan jellegzetes volt a fizimiskája, a mesélő kezei, az összetéveszthetetlen, mégis remekül maszkírozható arca. A kerek évforduló tiszteletére a Vörös Szalonban megrendezendő kiállításon Melis György arcképei várják a látogatókat, mégpedig a centenáriumhoz méltóan éppen száz különféle alakban. ○

Egy mozgalmas évad zárása

Új rendezések és koreográfia, világsztárok fellépése, Opera Europa konferencia, japán és indiai turné, a Ring-tetralógia visszatérése, kiállítás a holokauszttal áldozatainak emlékére, születésnap Tokody-válogatás, a Simándy épület és az Eiffel Műhelyházat kiszolgáló naperőmű átadása, MVM OperaKaland és számos ifjúsági sorozat színesítette az elmúlt szezont, melynek végén ismét díjakkal és elismerésekkel jutalmazták a *kiemelkedő teljesítmény*eket.

○ Ókovács Szilveszter, Brickner Szabolcs | Fotó: Nagy Attila

○ Niklai Judit, Tóth János, Keresztesi Bálint, Márton Richárd, Ókovács Szilveszter, Almási-Tóth András, Várda Gergely, dr. Főző Virág, Józsa Anka, Dér Orsolya | Fotó: Nagy Attila

Kamaraművésze pedig Scrivener Louis tánc-kari művész lett. A Magyar Állami Operaház Gyermekkarának Kamaraművésze címet Kirsch-Veszeli Jázmin szoprán, a Magyar Nemzeti Balettintézet Kamaraművésze elismerést Pollák Julianna Éva II. évfolyamos növendék kapta.

○ Melnyik Tatyjana | Fotó: Nagy Attila

A gála előtt az Operaház Székely Bertalan termében adták át az OPERA házi díjakat is. Oláh Gusztáv-emlékplakettet vehetett át Szennai Kálmán karmester, korrepetitor, Ferencsik János-emlékdíjban Tóth János ütős, zenekari művész részesült, míg a Komor Vilmos karmester emlékére alapított plakettet Keresztesi Bálint tubaművész érdemelte ki. A Márk Tivadar-emlékplakett idei díjazottja Márton Richárd jelmeztervező, a Gela Lajos-plakettet Niklai Judit rendezőasszisztens vehette át. Az évad utolsó balettelőadásán került sor a Seregi László-díj átadására, amiben az idei évben Pártay Lilla koreográfus részesült.

10 bemutató, köztük 5 egész estés előadás, 388 saját gyártású színpadi program, köztük 252 opera-, 103 balettelőadás, 43-féle opera- és 12-féle balettcím, 26 hangverseny és gálaest, 6 zongorás dalest, valamint több mint 150 gyermek és ifjúsági program és száznál is több előadásokhoz kapcsolódó ismeretterjesztő előadás és beszélgetés jellemezte az OPERA 2022/23-as évadának kínálatát,

melynek végén került sor a Csillagóra díj-átadásra. Az esemény egyben a Magyar Állami Operaház évadzáró társulati ülése is volt, ahol dr. Ókovács Szilveszter főigazgatónak először volt alkalma újráválasztása óta a művészekhez és munkatársakhoz szólni. Többek között bejelentette, hogy mivel a felújított Ybl-palota klimatizált terei lehetővé teszik a nyári játékokat is, a közönség igényeinek és a fenntartható működés érdekében a dalszínház már 12 hónapos játékokra rendezkedett be, továbbá Rajna Martin első karmesterként, Halász Péter pedig első vendégkarmesterként tevékenykedik a jövőben az intézményben. ○

○ Kovács István | Fotó: Nagy Attila

A Magyar Állami Operaház Kamaraénekesé Brickner Szabolcs lett, aki a címmel járó díj, a Herendi porcelánhattyú átvételekor hangsúlyozta, milyen fontos volt számára az a mondat, amivel meggyőzték, hogy térjen vissza Magyarországra. „»Most kell hazajönnöd és most kell a magyar közönségnek énekelned!« - mondta valaki, és ez elgondolkodtatott. Ha örömet és érzelmeket tudunk adni az embereknek, azt valamilyen módon transzformálni kell, hogy eljusson a nézőkhöz. És én kinek másnak adhatnám ezt az örömet, mint a magyar közönségnek!» - mondta a tenor.

zéséért, az OPERA vezetésének a bizalomért mondott köszönetet. Doman Katalin korrepetitort is kiemelte, akiknek segítségével sok szólamot és hangot sikerült megtanulnia, és feleségét is megemlítette, aki a legfélelmetesebb helyzetekben is mellette áll.

A Magyar Állami Operaház Kamaraénekesé lett Kovács István is. „Hálás vagyok ének-táráimnak, akik segítettek: Schultz Katalin, Polgár László, Sherman Lowe és Komlósi Ildikó munkája nélkül nem lehetnék itt. Családomnak, feleségemnek köszönöm, hogy elviselik az énekléssel járó életformát, a jósorsnak pedig azt, hogy azzal foglalkozhatom, amit tényleg a legjobban szeretek” - mondta a basszista.

A Magyar Nemzeti Balett Étoile-ja a 2019/2020-as szezon után 2023/24-ban is Melnyik Tatyjana principál, a Magyar Állami Operaház Zenekari Kamaraművésze Ecseki Anikó I. hegedű szólamvezető, a Magyar Állami Operaház Énekkarának Kamaraművésze Kádár Ágota alt, a Magyar Nemzeti Balett

A Csillagóra-gála az évad egyik fénypontja. Ha szeretnének részesei lenni az ünnepi pillanatoknak, kattintsanak ide és tekintsék meg videónkat! Készítette: Opera Café

○ Szegeci Csaba | Fotó: Nagy Attila

Ki a király?

Brickner Szabolcs és az OPERA Énekkara | Fotó: Berecz Valter

Az ember vagy a természet, az apa vagy a fiú az úr? Mi az élet igazi értéke, a szerelem, az életben maradás? Ezeket a kérdéseket járta körbe Almási-Tóth András rendezése Mozart ritkán látható, első felnőttkori operájában, amelyben a komponista saját apjához fűződő, ambivalens viszonyáról is beszél. A Gluck operareformjait követő, **előremutató művet** kimunkált zenekari szólamok, hangsúlyos kórustablók és drámai mélységű karakterek jellemzik.

„Baráth Emőke (Ilia)(...) a harmadik felvonás elején(...) előadott »Zeffiretti lusinghieri« kezdetű áriában e megvesztegető bájú varázs is megjelent: hatalmas ajándékképpen. (...) Balga Gabriella (Idamante) is itt, a harmadik felvonás duettjében és kvartettjében ért fel énekesi szereplésének imponáló fennsíkjára. (...) Brickner Szabolcsnak állt a legjobban a színpad: a színészi működése hatásos, a jelenléte súllyal bíró, s a tenorja is erőteljesnek és kellemesnek ítéltető volt. (...) Az Operaház zenekarát formás produkcióra sarkalló karmester, Kocsár Balázs volt.”

(László Ferenc, Muzsika.org)

„Baráth Emőke alakítása az első pillanattól fogva izzóan drámai, Ilia szólamát mély át-

éléssel és remek stíluszérzékkel szólaltatva meg. (...) Baráth hangja sokat értett a 2016-os Idomeneo-koncert óta, sötét, bársonyos szopránja már a nagy Mozart-szerepeket ígéri; remélhetőleg a hazai színpadok is üdvözölhetik majd Donna Annáját. Balga Gabriella lenyűgöző magabiztossággal sűrű végig az első felvonásbeli áriáin – meleg, fényes mezzójának jól áll Idamante szólama. (...) Topolánszky Laura számomra reveláció: az »Estinto è Idomeneo?« frázis magában áramütésként hat, az énekesnő tiszta, erőteljes szopránjával izzóan feszült szerepformálást nyújt. (...) Kocsár Balázs stabilan kézben tartja a dolgokat.”

(Gyárfás Orsolya, Színház.net)

„Remek színészi játék, kiváló muzsika.”
(Pályi Csilla)

Brickner Szabolcs | Fotó: Berecz Valter

„Kitűnő előadók, fantasztikus zene, nagy siker.” (Tóth Éva)

Baráth Emőke | Fotó: Berecz Valter

„Mindenkinek, akinek köze van a megvalósításhoz, szeretettel gratulálok!”
(Kiss Kozma)

„Szerelmi szál is bonyolódik, amely a kiváló énekesnőknek ad brillírozási lehetőséget, de minden szereplő teljesítménye előtt le a kalappal.”

(Sümege Noémi, Index.hu)

„Kulcsár Noémi koreográfus felettebb hatásosan mozgatta a tömegjeleneteket. A Magyar Állami Operaház Énekkara (karigazgató: Csiki Gábor) differenciált hangzással és lelkes színpadi közreműködéssel segíti a kórustablókkal (a komponistától szokatlan) bőséggel ellátott produkciót. (...) Az énekes szólisták közül a már említett Baráth Emőke kimagaslott azzal, hogy milyen anyanyelvi szinten interpretálja Mozart muzsikáját. Ilia alakja kellően összetett figura, melyet világklasszis előadásban kaptunk. (...) Korábbi, általam látott színpadi produkcióihoz képest feltűnt, hogy Baráth milyen otthonos természetességgel mozog a meglehetősen heterogén környezetben, s hogy játéka az énekesi előadásmódjához hasonlóan kiemelkedően árnyalt. (...) Brickner Szabolcs alakítása nagyformátumú, megje-

lenik a figura uralkodói éthosza éppúgy, mint a gyermeke elvesztésétől rettegő apa aggodalma is. Hangi megformálása is kiemelkedő, a szólam technikai nehézségeit is tisztességgel megoldja. A produkcióban már tényleg benne rejlik a nemzetközileg kiemelkedő alakítás. (...) Idamante nadrágszerepét Balga Gabriella tolmácsolja, énekesi értelemben kimagaslóan. A szólam magabiztosan az övé, minden rezgését hitelesen közvetíti. (...) Arbace kis-sé hálátlan szólamát maximális perfekcióval tolmácsolta a fiatal Ninh Duc Hoang Long, hatásos volt Rácz István színpadon kívülről zengő szövege is.”

(zéta, Momus.hu)

„Kocsár Balázs dirigálása precíz, mellőzi az öncélt, ráadásul szemmel láthatóan van elképzelése az amúgy ritkán hallott műről. (...) Balga mezzoszoprán hangjára (...) nem lehet panasz. (...) Topolánszky Laura hangjának ereje és telítettsége is átütő Elektra szerepében.”

(Esztergályos Máté, Revizoronline.com)

Ádám Zsuzsanna, Brickner Szabolcs, Baráth Emőke, Balga Gabriella | Fotó: Nagy Attila

Ellentétek összefonódása

○ Szegő András, Starostina Kristina | Fotó: Nagy Attila

Nehezen megfogható, hogy a showtánclemek, a Keringőkirály ifj. Johann Strauss zenéi, az ókori történeten alapuló mondanivaló, a kifejező koreográfia, a kezdetben mulatságos, később drámai jelenetek íve vagy az előadók rendkívüli teljesítménye teszi, mindenesetre Boris Eifman alkotása, *A Pygmalion-hatás* valóban képes megváltoztatni a balettművészetről alkotott elképzeléseinket.

Ennek igazságáról a nyári bemutatáséria után 2024 májusában újfent meggyőződhetünk.

humorban és látványos show-elemekben gazdag, lendületes produkcióban. A most megelevenedő történet – amely ezúttal a tánc nyelvén megszólalva tárja a nézők elé a művész és az alkotása közötti kapcsolat lényegét – mégis teljesen új, a korábbiaktól független alkotás, amit egyebek mellett a csodaszép álmképzet megjelenítő, de szomorú végkifejlet is jól tükröz.”

(Szilágyiné Tukács Orsalya, Magyar Nemzet)

„A Boris Eifmanra oly jellemző stílus társadalomkritikát hordoz, közhelyeket villant fel, lélekállapotokat fest, és érzelmeket tesz láthatóvá. A legmeglepőbb a főként kortárs táncból építkező formanyelv, amit időnként klasszikus elemekkel vegyít. Mindez a gyors mozdulatok egymásutánosságával igencsak próbára teszi a táncosokat, akik ezúttal spicc-cipő helyett

○ Scrivener Louis, Starostina Kristina
Fotó: Nagy Attila

○ Kiyota Motomi és a Magyar Nemzeti Balett tánckara
Fotó: Berecz Valter

magas sarkú tánccipőt viselnek. (...) A naiv Gálát Maria Jakovleva kiválóan személyesíti meg teljes beleéléssel, így adva hitelt a csetlő-botló lányból elegáns, virtuóz táncossá fejlődő karakternek. Az alámerülést a szépek és gazdagok világába, valamint annak felismerését, hogy őt itt csak megtűrik, nem csupán a komplex mozdulatok, hanem az intenzív arc kifejezések is jól megjelenítik. (...) A balettkar olyan lendülettel és erőbedobással táncol, hogy a David Coleman által kiválóan vezényelt, pergőn játszó zenekarral párosulva megalopozzák az est sikerét, amit a lelkes közönség szűnni nem akaró tapsviharral jutalmaz.”

(Ira Werbowsky, Der neue Merker, Ausztria)

„Csodálatos, felejthetetlen előadás volt, óriási művészi teljesítmény. Látni kell!”
(Dr. Sági Iluska)

A PYGMALION-HATÁS

„Wow! Ez elképesztő és egészen lenyűgöző.”
(Joanna Cant)

○ Starostina Kristina, Scrivener Louis | Fotó: Nagy Attila

○ Taravillo Mahillo Carlos, Carulla Leon Jessica, Mathot Christian, Kosyreva Diana, Sorokina Nadezhda, Barbieri Raffaello | Fotó: Berecz Valter

„Zseniális! Minden kortárs műfajt szeretek, de ez nagyon szórakoztató volt!” (Phillip Molyneux)

Növendékek, ha színre lépnek

○ A Magyar Nemzeti Balettintézet Vizsgakoncertjének fináléja | Fotó: Nánási Tamás

„Fantasztikus élmény volt [a *KisCsipke*]!”
(Dézsi Yvett)

A hetedik évada működő Magyar Nemzeti Balettintézetben (MNBI) folyó *kimagasló munka* eredménye volt a *KisCsipke* mesebalett bemutatója májusban és a legkisebb táncosok megmérettetése júniusban, az *MNBI Vizsgakoncerten*. A Radina Dace művészeti vezető rendezte, csaknem hetven növendék közreműködésével megvalósuló beavatkozó előadás, és az évad végi, klasszikus balettel, sztepp és modern tánccal, valamint karaktertánccal és néptánccal is színesített gála nagy sikert aratott.

„A [*KisCsipke*] darab elképesztő technikai kihívást támaszt a kis táncosokkal, főként a nagyobbakkal szemben, de csodálatos látni, ahogyan bátran és sikeresen valósítják meg a koreográfiát, ráadásul kiválóan elsajátították a megkívánt klasszikus stílust is. (...) Solymosi Tamás azon törekvését, hogy minél többször léphessenek színpadra a fiatal táncosok, az is jól mutatta, hogy aznap este a gyerekek már az Operaházban megrendezett Nagy Iván Nemzetközi Balettgálán a polonézt és a mazurkát táncolták a *Paquita*-ból. Micsoda izgalmas nap lehetett ez számukra! Szívmelengető egy ilyen sikertörténi balett mai, néha zavaros világában. Jó látni, ahogyan a Magyar Nemzeti Balettintézet beváltja a hozzá fűzött reményeket, és jó érzéssel tölti el a művészeti ág jövőjét illetően.”

(Jonathan Gray, *Bachtrack*,
Egyesült Királyság)

„A kétrészes gála nem kevesebb, mint harmincnegyzár darabot – és ha a meghajlaskor helyesen számoltam – összesen hatvanhét növendéket vonultatott fel. Az, hogy közülük csak kilenc volt fiú, alátámasztja Balanchine híres kijelentését, miszerint »a balett nő«. (...) A kis Pál Léna Szonja (előkészítő haladó 2.) kötelességtudóan söpörte tisztára a padlót az OPERA saját *KisCsipke*-produkciójából; Qu Zixi Szelina (előkészítő haladó 1.) bájos gyermek-Ámort alakított, Koncz Boersma Emily Grace (1. évfolyam) pedig elszánt magyar néptáncos volt. Ellenállhatatlanul édesnek találtam Pálfi Adél (előkészítő haladó 2.) *Tarantelláját* és *Boszorkányszólóját* (koreográfia: Vetési Adrienn), amelyben fekete copfokkal és pöty-

○ *KisCsipke* – Kékmadár-variáció – Pollák Julianna Éva, Kiss Lukács Márton | Fotó: Nagy Attila

„Gyönyörű volt az előadás! A növendékeken látszott a maximális odafigyelés, fegyelem és alázat, ami nélkül ezt nem lehet csinálni. Profi előadás volt! Gratulálok nekik és a felkészítő mestereknek!” (Pnek Timike)

○ *KisCsipke* | Fotó: Nagy Attila

○ A Magyar Nemzeti Balettintézet Vizsgakoncertje
- Pas de quatre a Gioconda c. operából | Fotó: Nánási Tamás

tyős ruhával nagyon klasszul mutatott. (...) Berki Laura (3. évfolyam) komoly klasszikus technikáját szólóban is bemutatta, de a pas de deux-ban Kiss Lukács Márton (3. évfolyam) mellett kicsit feszültnek tűnt. Kiss később egy szólót táncolt a *Paquita*-ból, ami megerősítette a korábbi benyomásaimat róla – kitartása, precizitása és fejedelmi tartása van. (...) Petipa *Kalózával* Pásztor Lili Boróka (7. évfolyam) és Molnár Gergely Apor küzdött meg. Pásztor csillogó, magabiztos Gulnare volt a *Pas d'esclave*-ban, Molnárnak pedig volt bátorsága Ali rabszolga bravúros szólóját előadni. (...) Nagy taps jutalmazta Steinerlsky Johanna és Hosachynsky Viacheslav másodéves hallgatókat Chernakova Olga és Kirejko Dmitrij *Emlékezés egy találkozásra* című, szívmelengető koreográfiájában. Olyan párt ábrázoltak a régi szép időkben, amikor egy nő szinte még elájult egy kézcsóktól. A koreográfia egy szerelmi történetet mesélt el a rózsaszín felhőkkel kezdve az elváláson át a boldog viszontlátásig.”

(Ilona Landgraf, *Landgraf on Dance*,
Németország)

„Csodálatos a *KisCsipke*, a díszlet, a ruhák! Köszönjük a lehetőséget, hogy gyermekünk részese lehet a csodának, és elvarázsolódhat minden egyes nap!”
(Regényi Andrea)

○ *KisCsipke* | Fotó: Nagy Attila

A tánc igazi csillagai

A magyar balettművészet két kiemelkedő egyénisége került fókuszba az évad végén. **Pongor Ildikó** Kossuth- és Liszt-díjas, érdemes és kiváló művész, a Magyar Állami Operaház örökös tagjának és mesterművészenek 70. születésnapját a legnépszerűbb klasszikusokból összeállított gálaműsorral ünnepelték tanítványai körében, míg a világhírű balettművész, többszörös balettigazgató, **Nagy Iván** emléke előtt hetedik éve hajtott fejet a nemzetközi balettel.

○ Nagy Iván Gála - Melnyik Tatyjana, Jacopo Tissi | Fotó: Nagy Attila

„[Pongor Ildikó] Csodálatos balerina. Láttam őt táncolni, sok örömet adott a közönségnek. Jó egészséget és hosszú boldog életet kívánok!” (Gojena István)

„A 7. Nagy Iván Nemzetközi Balettgálára Solymosi Tamás izgalmas és változatos programot állított össze, amelyben a Magyar Nemzeti Balett mellett felléptek a Magyar Nemzeti Balettintézet növendékei, valamint két vendégszólista is. Az olasz Jacopo Tissi (...) ezen az esten elrabolta Melnyik Tatyjanát, és elvitte az árnyak birodalmába *A bajadér*-ből. A női kartáncosok 24 éterien táncoló árnyéka, valamint a három szóló-árny, Yuki Wakabayashi, Claudia García

Carriera és Ekaterina Surmava stílusosan alkották meg ennek az álomsorozatnak a megfelelő keretét Marius Petipa klasszikus koreográfia-részletében, Ludwig Minkus zenéjére. A pas de deux-ben Melnyik Tatyjana oly finoman és könnyedén lebegett a színpadon, mint az őket összekötő fátyol, Jacopo Tissi pedig nemes, könnyűléptű, jó ugrásokat bemutató partnere volt.

A finálé fénypontja a kubai születésű Alejandro Virelles volt, szintén Melnyik Tatyjanával mint partnerével, Alexandr Gorszkij *Don Quijoté*-jének (zene Ludwig Minkus) harmadik felvonásbeli pas de deux-jével. (...) Lenyűgöző technikával mutatott be hatal-

○ Nagy Iván 70 Gála - A bajadér - a Magyar Nemzeti Balett tánckara | Fotó: Nagy Attila

○ Pongor Ildikó 70 Gála - Pongor Ildikó köszöntése a színpadon | Fotó: Nagy Attila

MAGYAR NEMZETI BALETT

mas ugrásokat és nehéz, egy karral végzett emeléseket, míg Melnyik Tatyjana jól egyensúlyozva, végtelenül hosszan tartott ki mozdulatokat, és kifinomult piruettekét táncolt. (...) Mindezt a Kovács László vezényelte Magyar Állami Operaház Zenekara kísérte nagy elánnal, és a Nagy Iván előtt tisztelgő, nagyszerű táncokból összeállított balettgála hosszan tartó, heves tapssal és nagy éljenzéssel ért véget.”

(Ira Werbowsky, *Der neue Merker, Ausztria*)

„A gálaest alcíme, *A színpad két oldalán - egy művész ünnepe* utalás arra, hogy Pongor

Ildikó nemcsak a színpadon volt otthon, hanem úgymond a színpad mögött is, hiszen tanárként és balettmesterként számtalan tánctehetséget formált és készített fel. A népszerű balettklasszikusok különböző részleteit felvonultató, igényes műsorral most a Magyar Nemzeti Balett táncosai tisztelgtek előtte, és ő a jobb felső proscéniumban ülve követte figyelemmel a bemutatott táncokat.”

(Ira Werbowsky, *Der neue Merker, Ausztria*)

„A gálát nyitó, archív videókból és fotókból álló rövid vetítés másodpercek alatt egyértelművé tette, hogy Pongor Ildikó tele van energiával, és még a filmen is látzott, hogy pozitivitása ragályos. (...) A műsort

„Jó volt ott lenni [a Pongor-gálán], tényleg csoda, álmom volt az egész műsor, köszönet érte!” (Kovács Klaudia)

Tanykpayeva Aliya és Leblanc Gergely adagiója indította Seregi László *Spartacus*-ának második felvonásából. Aram Hacsaturján szenvedélyes zenéjétől is fűtve, a levegőben érezhető volt a két szerelmes vágya egy igazságosabb és szebb jövő iránt. Elég magasra tették a léceket a következő pas de deux-höz, amit a *diótörő*-ből adott elő Takamori Miyu és Morimoto Ryosuke, akik a hibátlan technikát pontos időzítéssel ötvözték. Könnyed eleganciájuktól és tökéletességüktől a lélegzetem is elállt. Így kell grand pas de deux-t táncolni! (...) A gála végén Pongort arany konfettieső és szívből jövő taps köszöntötte. Thomas Herzog és a Magyar Állami Operaház Zenekarának erőteljes kísérete pedig igencsak hozzájárult az est nagyban felfokozott, emelkedett hangulatához.”

(Ilona Landgraf, *Landgraf on Dance, Németország*)

○ Pongor Ildikó 70 Gála - Balászi Gergő Ármán, Beck Maria | Fotó: Nagy Attila

A művészet multiverzumában

Szerző: Filip Viktória

Újabb *filmsillag* látogatta meg az *Operaházat*. Az Emmy- és BAFTA-díjas, két Oscar-jelölést is magáénak tudó Benedict Cumberbatch nagy balettrajongó, így külön öröm, hogy állva tapsolta meg a Magyar Nemzeti Balett *Don Quijote*-előadását.

Fotó: Phil McCarten-©A.M.P.A.S.

A *Sherlock* tévésorozat és a *Doctor Strange* szuperhősfilmek főszereplője tavasszal járt Budapesten, ahol legújabb filmjét, az *Eric* című – várhatóan 2024-ben látható – Netflix-sorozatot forgatta. Szabadidejében látogatott el a dalszínházba, ahol a látványos balettprodukció – Melnyik Tatyjana (Kitri) és Kiyota Motomi (Basil) főszereplésével – teljesen magával ragadta, így az előadás végén a színpad mögött személyesen is gratulált a művészeknek. Operaházi tartózkodása alkalmával Solymosi Tamás balettigazgató kalauzolta a világhírű brit színészt, aki sokszor tekint meg baletteket Londonban, így elhihetjük neki, hogy ilyen magas színvonalú előadást nagyon ritkán lehet látni. „Hihetetlenül közvetlen, nagyon kellemes úriembert ismertem meg benne” – fogalmazott a balettigazgató.

Még több részlet a világsztár operaházi látogatásáról itt!
Készítette: Opera Café

Benedict Cumberbatch igazi lovag, de legalábbis a brit lovagi rend, a The Most Excellent Order of the British Empire (CBE) kitüntetését, mely elismerést 2015-ben vehette át II. Erzsébet királynőtől a Buckingham-palotában az előadó-művészet

és a jótékonyág terén nyújtott szolgálata-
iért. Számos szervezetet támogat ugyanis, és ennek kapcsán rajztudását is beveti: hol grafikát készít képeslapra, hol saját portréját skicceli fel, hogy jótékonyági árverésen értékesítsék őket. Alkotásai nem amatőr munkák. Egyetemi éve alatt sokat festett, „de festőként megélni és a festményeimmel finanszírozni az életemet egyszerűen lehetetlennek tűnt. Ezért egy ideig eljártam a gondolat-
tal, hogy ügyvéd leszek, de rájöttem, hogy ez nem rólam szól. Ezért arra gondoltam, hogy megpróbálom valóra váltani a legnagyobb álmomat, a színészetet” – fogalmazott egy interjúban.

A Harrow School diákjaként debütált színészként, a *Szentivánéji álm* Titániájaként, majd – egy egyéves szünet után, amit egy tibeti kolostorban töltött önkéntes angoltanárként – a Victoria University of Manchester és a London Academy of Music and Dramatic Art (LAMDA) elvégzése után dolgozott színházban, televízióban, filmben, rádióban. Az áttörést Stephen Hawking megformálása jelentette a *Hawking* című televíziós filmben, az igazi népszerűséget pedig a *Sherlock* című BBC-sorozat hozta meg számára, amiért 2014-ben Emmy-díjat is kapott. Elismeréseit szemlélve, az első Oscar-jelölését 2015-ben a *Kódjatszmaért*, a másodikat 2022-ben *A kutya karmai közt* című filmekért kapta. Ez utóbbihoz bendzsónia is meg kellett tanulnia. „A karakterem olyan valaki, aki egész életében ezt csinálta, és én megpróbáltam elsajátítani a hangszerjátékot négy hét alatt. Ez kemény volt” – nyilatkozta Cumberbatch, akinek a hegedűvel is meggyűlt a baja Sherlock Holmesként. „Soha nem tudtam, hogyan kell hegedülni. Ha valaki mást állít, az hamis információ és számomra zavarba ejtő. Ezt csak hosszú évek gyakorlásával tanulhatod meg, hároméves korodtól. Pár hónappal a *Sherlock*

A *Don Quijote*-előadás után | Fotó: Nagy Attila

A Don Quijote-előadás után | Fotó: Nagy Attila

forгатása előtt kezdtem el ezen a hangszeren játszani. Nem volt jó a barátaimnak... Sok mindent tudok színlelni bizonyos fokú hitelességgel, de ez egy olyan dolog, ami jóval túlmutat rajtam” – mondta erről a színész.

Ne gondoljuk azonban, hogy ehhez a nehéz feladathoz ne kapott volna segítséget. Eos Chater volt a hegedűtanára, akivel az első alkalommal a testtartással és a kézhelyzetekkel foglalkoztak. A második órán már egészen szép hangok jöttek ki az f-nyílásból, a harmadikon pedig már sok mindenre egyedül jött rá a híres tanítvány, aki késő estig gyakorolt. Chater tartalékhangszert is adott Cumberbatchnek, aki akkoriban motorbiciklivel közlekedett igazi motorosfelszerelésben, bukósisakkal, a tokot pedig egyszerűen egy bőrvögre erősítette, amit a vállára akasztott. „Ekkor jöttem rá, hogy a hegedűk sokkal menőbbek, ha motorosok hordják” – emlékezett vissza Chater.

Cumberbatch zene iránti vonalmát családja is erősíti. Felesége, Sophie Hunter ugyanis képzett zongorista, aki színházi- és

operarendezéseiről is nevezetes. 2022-ben például *A kékszakállú herceg vára* Bartók-operát rendezte Buenos Airesben, a Teatro Colónban Szemerédy Károly címszereplésével. Londonban színpadra állította Britten *A csavar fordul egyet* című operáját, valamint a zeneszerző *Phaedra* című, mezzoszopránra és zenekarra írt kantátáját a 2015-ös Nemzetközi Beckett Fesztiválon Ruby Philogene-nal.

Bár a Sherlock-sorozatnak egyelőre nem tervezik a folytatását, a *Doctor Strange* harmadik részét már forgatja a Marvel Studios, és várhatóan 2026 első hónapjaiban kerül a mozikba. És bár az idegsebészből lett superhősnek nem kell sem bendzsóznia, sem hegedülnie, lehet, hogy nem ártana megtanulnia valamilyen hangszeren játszani. Már csak azért is, mert – a *Doctor Strange*-filmekből ismert dimenziókapukhoz, univerzumok közötti átjárókhoz és portálokhoz hasonlóan – a zene is egy olyan világot nyit meg, ahová belépve, ha nem is a Földet, de magunkat mindenképp megmenthetjük vagy legalábbis jobbá, békésebbé tehetjük. Ha nem hiszik, fedezzék fel az OPERA multiverzumát! ○

ŐSZI PROGRAMOK

SZEPTEMBER, OKTÓBER, NOVEMBER

OPERAHÁZ

Mozart: **A varázsfuvola**

Rossini: **Olasz nő Algírban**

SZTÁRESTEK ZONGORÁVAL: **Kristine Opolais; Piotr Beczala**

Puccini: **Pillangókisasszony** – KONCERTSZERŰ ELŐADÁS

Opera186

Petipa–Gorszkij–Golejzovszkij–Messerer / Minkus: **Don Quijote**

Mahler: **VIII. szimfónia**

Verdi: **Nabucco**

Seregi / Hacsaturján: **Spartacus**

Ránki: **Pomádé király új ruhája**

Wagner: **A Rajna kincse; A walkür; Siegfried; Az istenek alkonya**

Verdi: **Requiem**

Eagling / Solymosi / Csajkovszkij: **A diótörő**

Puccini: **Tosca**

ERKEL SZÍNHÁZ

Korea az Erkelben

Kacsóh: **János vitéz**

EIFFEL MŰHELYHÁZ

Donizetti: **A csengő**

Tokody Ilona; Komlósi Ildikó

[SZKIKKI] 2.0

Kodály: **Opera Total – Psalmus100**

IFJÚSÁGI PROGRAMOK

Szőrényi–Bródy: **István, a király (JUNIOR)**; Dace / Csajkovszkij: **KisHattyúk tava**

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

EÖTVÖS PÉTER

VALUSKA

ŐSBEMUTATÓ

COMMEDIA TRAGICA TIZENKÉT KÉPBN, EGY FELVONÁSBAN, MAGYAR NYELVEN, MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

KRASZNAHORKAI LÁSZLÓ AZ ELLENÁLLÁS MELÁNKÓLIÁJA CÍMŰ REGÉNYE NYOMÁN A SZÖVEGKÖNYVET ÍRTA KESZTHELYI KINGA, MEZEI MARI
RENDEZŐ VARGA BENCE | DÍSZLETTERVEZŐ DEVICH BOTOND | JELMEZTERVEZŐ HUSZÁR KATÓ
VILÁGÍTÁSTERVEZŐ BAUMGARTNER SÁNDOR
KARIGÁTGATÓ CSIKI GÁBOR

KARMESTER EÖTVÖS PÉTER / SZENNAI KÁLMÁN

KÖZREMŰKÖDIK A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA

BEMUTATÓ 2023. DECEMBER 2., EIFFEL MŰHELYHÁZ

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ